

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-
ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ»**

Виконала: студентка магістратури
за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування
Івасюк Марічка Василівна

Керівник: доцентка кафедри публічного
управління та адміністрування,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка
Требик Людмила Петрівна

Рецензент: _____

Хмельницький – 2024 рік

АНОТАЦІЯ

Івасюк М. Формування механізму співпраці соціально відповідального бізнесу з органами публічного управління. - Рукопис

У магістерській роботі обґрунтовано теоретичні аспекти співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління, проаналізовано процес співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічної влади в Хмельницькій області, запропоновано орієнтири вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічної влади.

Розглянуто теоретичні аспекти співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління, зокрема визначені поняття «органи публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу», а також проаналізовано нормативно-правову базу цього процесу.

Проаналізовано практичні аспекти співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічної влади в Хмельницькій області. Розглянуто механізм співпраці, а також проаналізовано вплив глобальних трендів на зміну цього механізму.

Сформовані орієнтири вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління. Також запропоновано методи стимулювання бізнесу до співпраці на основі соціальної відповідальності.

Ключові слова: соціальна відповідальність, соціально-відповідальний бізнес, механізм співпраці бізнесу та органів влади, представники бізнесу, органи публічної влади.

ANNOTATION

Ivasyuk M. Formation of the Mechanism of Collaboration between Socially Responsible Business and Public Administration

This master's thesis substantiates the theoretical aspects of collaboration between socially responsible business and public administration, analyzes the process of cooperation between socially responsible business and public authorities in the Khmelnytskyi region, and proposes guidelines for improving the mechanism of collaboration between socially responsible business and public authorities.

Theoretical aspects of the collaboration between socially responsible business and public administration are examined. This includes defining the concepts of «public administration» and «socially responsible business» and analyzing the normative-legal framework of this process.

Practical aspects of cooperation of socially responsible business with public authorities in Khmelnytskyi region are analyzed.. It discusses the mechanism of collaboration and analyzes the impact of global trends on its evolution.

Outlines guidelines for improving the mechanism of collaboration between socially responsible business and public administration. Additionally, methods to incentivize business collaboration based on social responsibility are proposed.

Keywords: social responsibility, socially responsible business, collaboration mechanism between business and authorities, business representatives, public administration.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	9
1.1 Поняття «органи публічного управління» та «соціально- відповідального бізнесу» та їх ознаки	9
1.2 Нормативно-правова база процесу співпраці з соціально- відповідальним бізнесом	17
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	23
2.1 Характеристика механізму співпраці соціально відповідального бізнесу з органами публічного управління на прикладі Хмельницької області	23
2.2 Вплив глобальних трендів на зміну механізму співпраці бізнесу з органами публічного управління	35
РОЗДІЛ 3 ОРІЄНТИРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	40
3.1 Напрямки вдосконалення механізму співпраці соціально- відповідального бізнесу з органами публічного управління	50
3.2 Методи стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності.....	50
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. Формування механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління є актуальною та важливою темою дослідження в контексті сучасного суспільства. Співпраця між підприємствами та владою стає необхідною для досягнення спільних цілей, що стосуються економічного зростання, сталого розвитку та соціальної відповідальності. Зростання глобальних проблем, таких як зміна клімату, соціальна нерівність, виробничі практики, а також етичні аспекти бізнесу, зумовлюють необхідність взаємодії між бізнесом та владою для вирішення цих проблем. Співпраця соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління стає стратегічним інструментом управління та розвитку, спрямованим на створення ефективних механізмів взаємодії.

Однією з ключових причин актуальності даної теми є необхідність розвитку бізнес-середовища, яке сприяє сталому розвитку суспільства. Застосування принципів соціальної відповідальності веде до збалансованого врахування інтересів різних зацікавлених сторін – від споживачів до працівників та владних структур. Створення механізмів співпраці з органами публічного управління дозволяє бізнесу ефективніше впливати на формування та реалізацію політик, спрямованих на сталість та соціальну відповідальність.

Другим важливим аспектом є поглиблення взаєморозуміння між бізнесом та державними структурами. Розбудова ефективного діалогу між цими суб'єктами дозволяє уникнути конфліктів і сприяє створенню сприятливого економічного та соціального середовища. Механізми співпраці дозволяють об'єднати ресурси та експертні знання для спільного вирішення актуальних проблем, таких як забезпечення сталого економічного зростання, зменшення впливу на навколишнє середовище та підвищення якості життя населення. Крім того, у сучасних умовах зростає вимога до підприємств щодо їхньої соціальної відповідальності. Споживачі, інвестори та інші зацікавлені

сторони стають все більш уважними до практик бізнесу та вимагають від компаній більш прозорого та відповідального підходу до управління. Взаємодія з органами публічного управління стає ефективним інструментом для демонстрації соціальної відповідальності та виконання соціальних та екологічних стандартів. Актуальність дослідження полягає також у пошуку оптимальних моделей співпраці та механізмів взаємодії. Розробка ефективних стратегій співпраці може стати ключовим чинником для підвищення конкурентоспроможності бізнесу та створення сприятливого клімату для інновацій. Ще в 2020 році Президент України звертався до представників великого бізнесу для співпраці спрямованої на боротьбу з поширенням коронавірусу, а після початку повномасштабного вторгнення ще більше українських компаній почали активно працювати у цій сфері.

Велика кількість науковців досліджували питання, пов'язані з соціальною відповідальністю представників бізнесу та органами влади, серед яких можна виділити таких як Антонов А. В. [3], Баркова І. Ф. [4], Галус О. О. [6], Мінаєва І. М. [29], Лісничий В. В. [24], Дудкін О. В. [12], Саприкіна М. А. [48], Руденко О. В. [47], Лукач І. В. [26] та інших. Проте механізм співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління потребує детальнішого аналізу.

Мета дослідження полягає в опрацюванні теоретичних аспектів співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління, аналізі співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічної влади в Хмельницькій області, запропоновано орієнтири вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління. В процесі роботи були поставлені наступні завдання:

- визначити сутність понять «орган публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу»;
- проаналізувати нормативно-правову базу процесу співпраці з соціально-відповідальним бізнесом;

- описати механізм співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління на прикладі Хмельницької області;
- проаналізувати вплив глобальних трендів на зміну механізму співпраці бізнесу з органами публічного управління;
- розробити напрямки вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління;
- описати методи стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності.

Об'єктом дослідження виступає процес співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління.

Предметом дослідження є формування механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі механізму співпраці органів публічної влади та соціально-відповідального бізнесу та розробці стратегії співпраці органів публічної влади та соціально-відповідального бізнесу.

Методи дослідження. З метою вирішення поставлених завдань використовувались такі методи як:

- історичний метод (при визначенні понять «органи публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу»);
- метод аналізу (при аналізі нормативно-правової бази процесу співпраці з соціально-відповідальним бізнесом);
- системний метод (при аналізі механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління на прикладі Хмельницької області);
- метод синтезу (для розробки напрямків вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління);

- метод порівняння (для порівняння світових моделей корпоративної відповідальності);
- метод узагальнення (для систематизації методів стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності).

Апробація результатів дослідження. Участь в III Міжнародній науково-практичній конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (м. Хмельницький, 2024р) [15] та Участь у Всеукраїнській науковій конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників (м. Умань, 2023р.) [16].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1 Поняття «органи публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу» та їх ознаки

Протягом років незалежності в Україні сформувалася конкретна структура владних відносин у всіх сферах суспільного життя. Ці відносини спрямовані на вирішення загальних суспільних питань і приймаються суспільством в рамках конституційного порядку. Останнім часом в науковій та навчальній літературі для опису цієї системи поширено використання терміну «публічна влада», який поки що не має офіційного та загальноприйнятого наукового визначення [29].

Публічне управління представляє собою варіант суспільно корисної діяльності, який реалізується специфічною групою учасників, включаючи органи державної влади, місцеве самоврядування та інші. При цьому важливо використовувати в основному невимушені механізми (у відміню від «державного управління», яке базується на застосуванні примусу до суб'єкта управління) і виражати себе у зовнішніх відносинах між органами виконавчої влади та іншими органами публічної влади, а також приватними особами [1, с. 36]. Згідно з висловленням В. Лісничого, публічна влада представляє собою організацію політичного життя, яка функціонує за допомогою спеціальної ієрархічно та територіально організованої структури. Ця структура легітимно використовує примус та має право видачі нормативних актів, обов'язкових для всього населення. Крім безпосереднього використання примусу або для його досягнення, держава при здійсненні публічної влади опирається на матеріальні та моральні стимули, які значно впливають на ефективність виконання владних обов'язків [24, с. 19]. Не безпідставно можна прийняти точку зору В.

Соловиха стосовно публічної влади, яку він визначає як право приймати рішення щодо справ громадського характеру та їх впровадження через вплив (управління) на соціальні, економічні і політичні процеси на конкретній території [49, с. 18]. Галус О. О. надає більш точне визначення суті публічної влади. Згідно з його думкою, публічна влада – це суверенна влада, що представляє здатність народу, а також закріплене юридично право (можливість) осіб, що обіймають посади в державних або муніципальних органах, впливати від імені держави на його населення або населення державних або муніципальних утворень у певній сфері суспільного життя з метою реалізації загальнодержавної політики [6, с. 56]. О. Ю. Лялюк описує публічну владу як певну форму влади в державі, яка фокусується на управлінні всією державною інфраструктурою. Ця форма влади здійснюється головним чином через спеціально створений апарат управління та спрямована на задоволення потреб економічно домінуючого класу, враховуючи при цьому інтереси переважної більшості населення країни [27, с. 84].

С. В. Ковальчук вказує, що система органів публічної влади є сукупністю різних органів, які представляють владу народу та мають різні форми здійснення цієї влади. Серед таких органів є представницькі, обрані на виборах, такі як Парламент, Президент та органи місцевого самоврядування. Кожен орган публічної влади створено для досягнення визначених цілей і програм, які забезпечують захист прав, свобод і законних інтересів народу, а також гарантують безпеку держави і суспільства. Основні завдання включають вирішення питань соціально-економічного та культурного значення. У такому контексті державна влада розглядається як певний вид публічної влади, через який здійснюються повноваження народу та нації, що формально відображено в законодавстві [18, с. 48-49]. Сукупність органів влади народу, що становлять систему публічної влади, включає різні форми здійснення цієї влади. Кожен з цих органів призначений для втілення визначених цілей і програм, спрямованих на захист прав, свобод і законних інтересів громадян, а також на

забезпечення безпеки держави і суспільства. Основне завдання полягає в розв'язанні питань соціально-економічного та культурного характеру.

У економічно розвинених країнах світу широко приймається концепція соціальної відповідальності бізнесу. Ця концепція передбачає усвідомлене ставлення суб'єктів господарської діяльності до соціальних потреб, завдань, морально-етичних стандартів та цінностей. Також вона включає розуміння впливу власної діяльності на суспільство, державу, споживачів, бізнес-партнерів та працівників [45, с. 297]. У науковій літературі соціальну відповідальність також розглядають як активне сприяння практикам відповідального бізнесу, які приносять користь як бізнесу, так і суспільству. Ці практики сприяють соціальному, економічному і екологічно стійкому розвитку шляхом максимізації позитивного впливу бізнесу на суспільство і мінімізації негативного [22, с. 23].

У науковій літературі відсутня єдність думок щодо кількості видів соціальної відповідальності. Згідно з поглядом Н. Фокіної, соціальна відповідальність включає моральну та правову складові. Н. Головка розглядає соціальну відповідальність як політичну, правову та моральну відповідальність. Л. Грядунова включає до поняття соціальної відповідальності політичну, громадянську, партійну, виробничу, правову, моральну, сімейно-побутову. За класифікацією О. Плахотного, ці види відповідальності об'єднуються, додаючи до них економічну, національну та державну відповідальності. М. Бахтін виділяє такі види соціальної відповідальності: моральна, персональна, політична та соціальна [26, с. 94]. Дослідження сутності соціальної відповідальності бізнесу також проводилися багатьма науковцями, репрезентація їх думок з цього приводу наведена в табл.

1.1

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «соціальна відповідальність бізнесу»

Автор	Визначення
Дудкін О. В. [12]	Складна багатокомпонентна система принципів діяльності бізнес – організації, процесів соціальної взаємодії, а також соціальних заходів та їх результатів.
Колот А. М. [19]	Відповідальність компанії за суспільну користь своєї діяльності перед усіма людьми та організаціями, з якими вона взаємодіє в процесі функціонування та перед суспільством взагалі
Зінченко А. Г. [14]	Це відповідальність організації за вплив своїх рішень та діяльності (продукти, послуги, процеси) на суспільство і навколишнє середовище, що реалізується через прозору та етичну поведінку.
Саприкіна М. А. [48]	Відповідальність компанії за вплив її рішень та дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорої та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, у тому числі здоров'я та добробуту суспільства, враховує очікування зацікавлених сторін, відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки, інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах з іншими
Мамотова Т.[28]	Відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів, активну соціальну позицію компанії, яка полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Примітка. Складено автором.

Проаналізувавши різні підходи ми сформуваємо наступне визначення соціальної відповідальності бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу - це концепція, яка визначає обов'язок підприємства взаємодіяти зі своєю соціальною та екологічною обстановкою, дбати про інтереси різних зацікавлених сторін, таких як співробітники, клієнти, громада та природа. Соціально відповідальний бізнес приймає рішення та веде свою діяльність з урахуванням позитивного впливу на суспільство та навколишнє середовище, здійснює етичний менеджмент та прагне до сталого розвитку.

Соціальна відповідальність бізнесу представляє собою динамічну та стратегічно орієнтовану сукупність зобов'язань організації. Ці зобов'язання координуються зацікавленими сторонами і націлені на практичну реалізацію

соціальних програм як на рівні конкретної компанії, так і на рівні господарювання загалом. Основна мета цих програм полягає в комплексній самореалізації компанії за умови обов'язкового сприяння сталому розвитку суспільства. При цьому, основними рушійними силами стрімкого розвитку та закріплення переорієнтації вітчизняного бізнесу відповідно до норм соціальної відповідальності, є наступні (рис. 1.1).

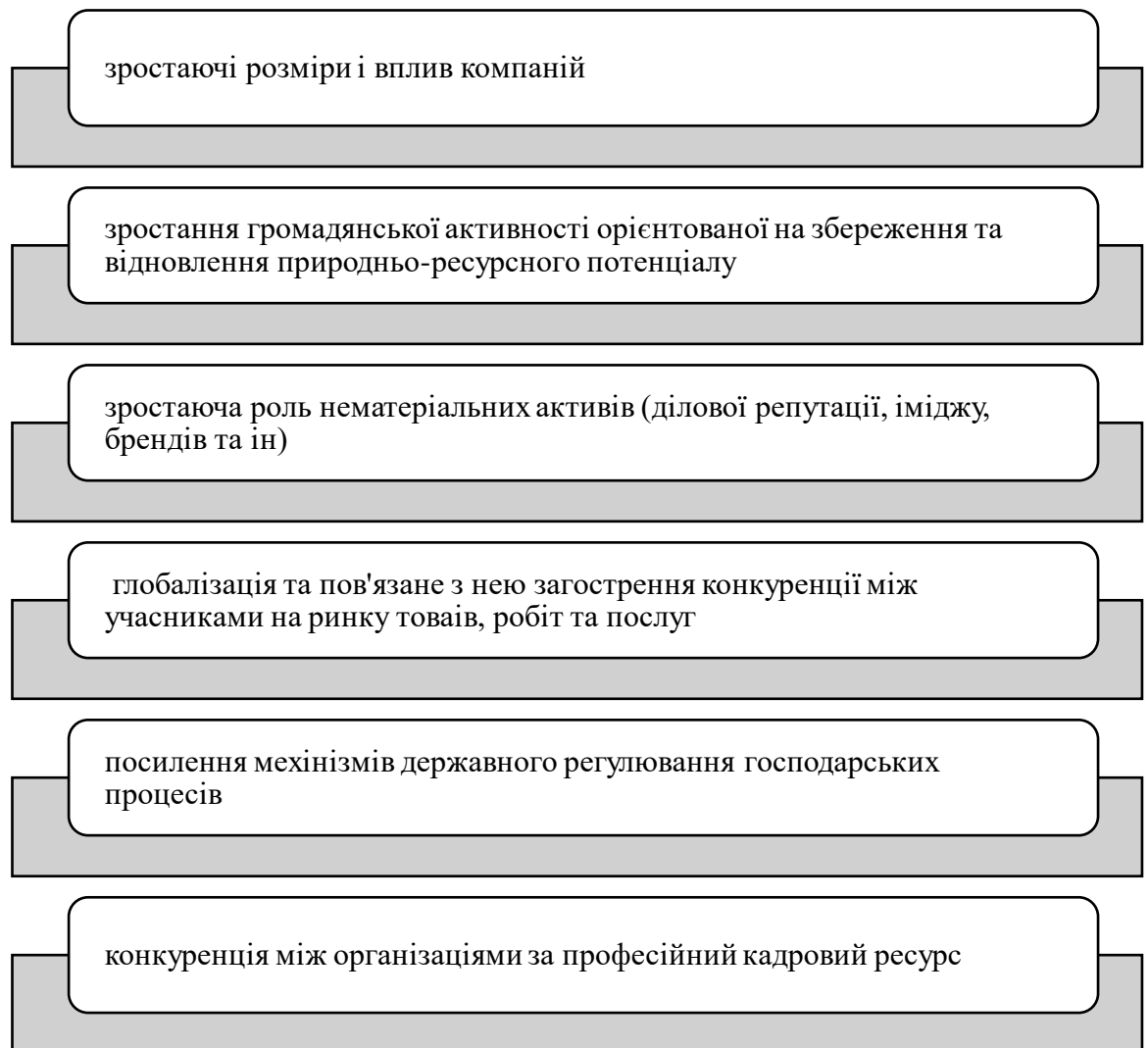

Рисунок 1.1 Основні рушійні сили стрімкого розвитку соціальної відповідальності бізнесу

Примітка. Складено автором за даними [4, с. 29].

Розвиток взаємозв'язку між органами публічної влади та соціально-відповідальним бізнесом є критично важливим для сталого розвитку та благополуччя в Україні. Ця взаємодія становить основу для ефективного

вирішення соціальних, економічних та екологічних викликів, що стоять перед країною.

По-перше, співпраця між державним сектором і бізнесом сприяє формуванню сприятливого економічного середовища. Органи публічної влади можуть впроваджувати політики та створювати регуляторні умови, які спонукають підприємства до соціально-відповідальної діяльності. Наприклад, визначення податкових стимулів для компаній, які активно впроваджують соціальні та екологічні ініціативи, може стати ефективним інструментом стимулювання позитивного впливу на громаду.

По-друге, співпраця забезпечує ефективний механізм вирішення соціальних проблем. Органи публічного управління та бізнес можуть об'єднувати зусилля для боротьби з бідністю, безробіттям та іншими соціальними викликами. Спільні проекти та програми, спрямовані на соціальні ініціативи, можуть створити значний позитивний вплив на якість життя населення.

По-третє, розвиток взаємозв'язку сприяє підвищенню рівня довіри між суспільством та бізнесом. Трансформація підприємств в соціально-відповідальні організації, які приділяють увагу не лише фінансовим показникам, але й соціальним та екологічним аспектам, сприяє позитивному сприйняттю брендів та підвищує їхню репутацію в очах споживачів. Органи публічного управління можуть підтримувати цей процес, розробляти стандарти та механізми моніторингу, що допомагають визначити та визнати соціально-відповідальні підприємства.

По-четверте, розвиток соціально-відповідального бізнесу може сприяти сталому розвитку та збереженню природних ресурсів. Органи публічного управління можуть сприяти впровадженню екологічно чистих технологій, розробляти законодавство щодо збереження природи та моніторингу екологічних аспектів діяльності підприємств.

Зв'язок органів публічного управління та соціально-відповідального бізнесу є ключовим аспектом сучасного корпоративного середовища, в якому

підприємства визнають важливість своєї ролі в суспільстві та приймають на себе додаткові відповідальності перед різними зацікавленими сторонами. Органи публічного управління, у свою чергу, виступають регуляторами, розробниками політик та механізмів, які сприяють формуванню та реалізації концепції соціальної відповідальності бізнесу (СВБ). Однією з ключових областей взаємодії між органами публічного управління та підприємствами є розробка та впровадження регулятивних актів, спрямованих на стимулювання соціально-відповідальної діяльності, що може включати в себе встановлення стандартів, обов'язкових вимог до звітності про сталість, податкових пільг чи інших заохочень для компаній, які активно залучаються у соціальні та екологічні ініціативи. Такі регулятивні заходи сприяють створенню сприятливого середовища для впровадження інновацій у сфері СВБ.

Крім того, органи публічного управління часто виступають посередниками між бізнесом та громадськістю, сприяють взаєморозумінню та вирішенню соціальних проблем. Регулярні консультації, відкриті діалоги та громадські обговорення ініціатив дозволяють формувати спільні цілі та стратегії для досягнення сталого розвитку. Органи публічного управління можуть створювати форуми для обміну досвідом та кращими практиками в галузі соціальної відповідальності. Подальша сфера співпраці між державним сектором і бізнесом полягає в спільних проєктах та програмах. Органи публічного управління можуть ініціювати чи підтримувати інноваційні ініціативи, спрямовані на вирішення соціальних та екологічних викликів. Водночас, підприємства можуть активно залучатися до таких проєктів, надаючи фінансову підтримку, ресурси та експертизу. Значущий аспект полягає у впровадженні етичних стандартів у діяльність бізнесу. Органи публічного управління можуть забезпечувати відповідність підприємств законам та етичним нормам через механізми контролю та нагляду. Водночас, бізнес повинен дотримуватися цих стандартів, розуміючи, що це сприяє не лише його репутації, але й загальному соціальному та економічному благополуччю.

Україна, знаходячись на шляху реформ та модернізації, може використовувати взаємодію між державним сектором та соціально-відповідальним бізнесом як потужний рушій для сталого розвитку. Подальше посилення цього партнерства допоможе країні досягти не лише економічного процвітання, але й покращити якість життя громадян, зберегти навколишнє середовище та забезпечити соціальну справедливість. Механізм співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління представляє собою систему взаємодії та взаємодії між приватним сектором і державними структурами з метою досягнення спільних соціальних, екологічних та економічних цілей. Цей механізм включає в себе конкретні стратегії, інструменти та процедури, спрямовані на об'єднання ресурсів та експертної компетенції обох сторін для вирішення актуальних проблем сучасного суспільства.

У партнерстві з органами публічного управління, соціально-відповідальний бізнес спрямовує свої зусилля на покращення соціального благополуччя, екологічної стійкості та ефективності господарювання. Це включає в себе розвиток спільних проєктів, використання інноваційних технологій, сприяння соціально відповідальному підприємництву та взаємне врахування інтересів всіх сторін у прийнятті стратегічних рішень. Механізм співпраці базується на взаємодії на різних рівнях, включаючи діалог між владою та бізнесом, участь у громадських консультаціях, обмін інформацією та ресурсами. Важливою складовою є також створення прозорих механізмів звітності та оцінки результативності спільних ініціатив, щоб забезпечити відкритість та відповідальність у співпраці.

Отже, поняття «органи публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу» визначають ключові складові успішного та сталого розвитку сучасного суспільства. Орган публічного управління - це установа, структура чи організація, яка має повноваження в управлінні та виконанні функцій у сфері публічної діяльності, спрямованої на задоволення потреб суспільства, регулювання та координацію діяльності в різних секторах,

забезпечення дотримання законності, захист прав та інтересів громадян, а також розвиток та впровадження стратегій та політик, спрямованих на соціальний, економічний чи культурний прогрес суспільства. Соціально-відповідальний бізнес стає необхідною складовою глобального економічного ландшафту, визначає не лише своє фінансове благополуччя, але й соціальний вплив та відповідальність перед громадськістю та природою. Підприємства, які взаємодіють з органами публічного управління та активно впроваджують соціально відповідальні практики, не лише забезпечують сталість своєї діяльності, але й сприяють вирішенню важливих суспільних та екологічних викликів.

1.2 Нормативно-правова база процесу співпраці з соціально-відповідальним бізнесом

Сучасне середовище соціально-відповідального бізнесу акцентує на необхідності взаємодії між бізнес-структурами, органами публічного управління та суспільством в цілому для сприяння сталому розвитку. Організаційне забезпечення соціальної відповідальності передбачає формалізацію цього принципу на нормативно-правовому рівні через розробку, впровадження та дотримання існуючих законодавчих ініціатив, що визначають обов'язки та стандарти соціальної відповідальності. Нормативно-правова база виступає ключовим інструментом для регулювання та спрощення процесу взаємодії з соціально-відповідальними підприємствами [5].

Відповідно до міжнародного досвіду країн із розвинутою соціальною ринковою економікою, в Україні процес формування соціальних інститутів взаємодії між владою та бізнесом пройшов етап поступової еволюції, особливо активізуючись після підписання Меморандуму про соціальну відповідальність бізнесу в Україні 16 грудня 2005 року [9]. У цьому документі були визначені конкретні напрями та шляхи реалізації соціальної відповідальності бізнесу, а

цей період характеризувався формуванням основ всеукраїнського громадського руху – Форуму соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

У 2006 році в Україні розпочалася імплементація принципів Глобального договору ООН [7]. Цей договір спрямований на сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу у таких сферах, як захист прав людини, створення гідних умов і оплати праці, вирішення екологічних проблем та протидія корупції. Протягом того ж року понад 50 підприємств, компаній, фірм і асоціацій підписали Меморандум про соціальну відповідальність бізнесу в Україні.

На кінець 2007 року Україна прийняла активну участь у формуванні міжнародного стандарту ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» [51]. Цей стандарт, який був прийнятий міжнародною спільнотою навесні 2010 року, визначав принципи та підходи до впровадження соціальної відповідальності в бізнесі. У грудні 2011 року на XIII з'їзді Української спілки промисловців і підприємців (УСПП), за участю представників мережі Глобального договору ООН в Україні, Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності та представників різноманітних ділових організацій та асоціацій, була підписана концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні [21]. У даному документі соціальна відповідальність розглядається як зобов'язання організації впливати на суспільство та навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки [10].

Орієнтація держави на впровадження міжнародних стандартів соціальної відповідальності сприяла створенню відповідного внутрішнього законодавства. Для формування правового середовища в цьому напрямі та забезпечення ефективної взаємодії між владою та бізнесом прийнято ряд законів України, включаючи «Про державно-приватне партнерство» (2010 р.) [33], «Про соціальний діалог в Україні» [37] (2010 р.), «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (2012 р.) [36] та інші правові акти. Проект Концепції соціального розвитку України

(2013-2023), розроблений Міністерством соціальної політики, представляв собою пропозицію впровадження елементів Корпоративної Соціальної Відповідальності (КСВ) у державну політику. Він включає розділи, присвячені розвитку системи КСВ та критеріям ефективності впровадження Концепції, а також моніторингу заходів її реалізації та пропонує різноманітні показники для оцінки соціального розвитку, такі як рівень доходів, видатків на освіту та охорону здоров'я, демографічні показники та інші [42].

Ключовим стратегічним документом, який заклав концептуальні основи подальшого розвитку соціальної відповідальності в українському суспільстві, є прийняття Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року. На довгостроковому етапі впровадження цієї стратегії призвело до очікуваних результатів, таких як (рис. 1.2):

Рисунок 1.2 Результати впровадження Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року

Примітка. Складено автором за даними [47].

Згідно з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Україна взяла на себе зобов'язання впроваджувати корпоративну соціальну відповідальність. Відповідно до пункту 3 статті 293 цього документа, сторони зобов'язані докладати зусиль для спрощення торгівлі товарами з метою сприяння сталому розвитку, особливо товарами, які підлягають «чесній та етичній торгівлі», а також товарами, що відповідають принципам корпоративної соціальної відповідальності і підзвітності [25].

В українській практиці недержавні установи, зокрема Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» (Центр «Розвиток КСВ»), відіграють важливу роль у формуванні національної стратегії та політики з корпоративної соціальної відповідальності в Україні. Цей центр, провідна експертна організація в галузі корпоративної соціальної відповідальності в Україні, був членом Правління Глобального договору ООН у період з 2010 по 2012 рік. Центр є національним партнером CSREurope (Бельгія) і WBCSD (Швейцарія), об'єднавши під своєю егідою 37 компаній України. В Центрі «Розвиток КСВ» акцентується на консультаціях з розробки стратегій, програм і комунікацій у сфері корпоративної соціальної відповідальності, проведенні моніторингу та оцінці ефективності проектів, а також на підготовці і верифікації нефінансової звітності [8, с. 235]. Центр «Розвиток КСВ» відзначається своєю високою ступеню прозорості та відкритості у здійсненні своєї діяльності. Організація витримує високі стандарти управління та взаємодії з громадськістю, надаючи всім зацікавленим сторонам можливість ефективно відстежувати та оцінювати її фінансові операції. На офіційному веб-сайті Центру «Розвиток КСВ» регулярно публікуються звіти щодо використання доходів та прибутків організації (зокрема, і за 2022 рік). Ця практика дозволяє стежити за прозорістю використання фінансових ресурсів та переконатися у відповідності діяльності Центру принципам неприбуткового сектору.

У жовтні 2019 року відбувся другий Форум відповідального бізнесу, спільно організований Центром «Розвиток КСВ», Національним контактним пунктом при Мінекономрозвитку України та з підтримкою Посольства Королівства Нідерландів в Україні. Початок заходу відзначився виступами представників Мінекономрозвитку, які обговорювали сприяння Керівних принципів ОЕСР у формуванні соціальної відповідальності бізнесу та роль Національних контактних пунктів (НКП). Відзначено, що основою діяльності компаній повинна бути розробка стратегії сталого розвитку, звітування, уважне ставлення до прав людини, екологічна та споживча відповідальність, належне корпоративне управління та взаємодія з трудовим колективом.

Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 року під номером 66-р, націлює на подальший розвиток соціально орієнтованого підприємництва до 2030 року. Ця ініціатива передбачає створення нормативно-правової бази та впровадження заходів для адаптації міжнародних стандартів соціально відповідального бізнесу в діяльність суб'єктів господарської діяльності, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та підвищення суспільного добробуту [39]. Для розширення сфери застосування соціально-відповідального бізнесу в Україні, пріоритетною є активізація координуючої ролі держави у цьому напрямку, відмова від прямого втручання у економічну діяльність суб'єктів господарювання. Головною метою дії влади має бути забезпечення корпораціям вигідності працювати не лише для власних прибутків, але й на благо суспільства. Таким чином, державне регулювання повинно враховувати очікування суспільства стосовно корпоративної поведінки та його потреб у заходах соціальної та екологічної безпеки.

В умовах воєнного стану українські компанії, які проявляють соціальну відповідальність, визначено у різноманітних рейтингах, серед яких варто відзначити:

1. «КСВ воєнного часу: Топ-10 компаній»;

2. Каталог «Внесок бізнесу в перемогу України»;
3. Рейтинг «ТОП-10 найкращих ІТ-компаній України»;
4. «Сталість українського бізнесу під час війни: Індекс КСВ 2023».

Отже, нормативно-правова база, яка регулює процес співпраці з соціально відповідальним бізнесом, визначає ключовий напрямок у впровадженні принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) в українському суспільстві. Ці нормативні акти створюють необхідну правову основу для ефективної взаємодії між владою та бізнес-структурами з метою сприяння сталому розвитку. Наявність чіткої нормативно-правової бази сприяє формуванню рамок для соціально відповідальної діяльності підприємств, включаючи формалізацію принципів КСВ на рівні законодавства, встановлення обов'язків підприємств у сфері соціальної відповідальності та встановлення стандартів, сприяє сталому розвитку суспільства. Законодавча база сприяє збалансованому партнерству між бізнесом, державою та громадянським суспільством, сприяє взаємодії для досягнення спільних цілей, пов'язаних із соціальною відповідальністю.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Характеристика механізму співпраці соціально відповідального бізнесу з органами публічного управління на прикладі Хмельницької області

Розвиток малого і середнього підприємництва залишається одним із основних пріоритетів загальнодержавної та регіональної економічної стратегії України. Малі та середні підприємства відіграють важливу роль в структурі ринкової економіки, сприяють створенню нових робочих місць, збільшенню надходжень до бюджету, розв'язанню соціально-економічних проблем та підтримці конкурентоспроможності та інноваційного розвитку країни.

Хмельницька обласна військова адміністрація (ХОВА) є місцевим органом виконавчої влади, який у межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу над територією Хмельницької області, а також повноваження, делеговані їй обласною радою.

З метою виконання державної стратегії щодо підтримки підприємництва, створення сприятливих умов для бізнесу та приваблення інвестицій у Хмельницькій області, реалізуються заходи, передбачені Програмою розвитку малого і середнього підприємництва на 2021-2023 роки [35]. Ініціатором розроблення програми є Хмельницька обласна військова адміністрація, розробником – Департамент економічного розвитку. Головною метою цієї програми є створення сприятливих умов для подальшого росту малого і середнього бізнесу з метою створення робочих місць та підвищення конкурентоспроможності продукції малих і середніх підприємств. Програма надає фінансову підтримку підприємствам через обласний бюджет для реалізації інвестиційних проєктів у пріоритетних сферах. Фінансування цих ініціатив здійснюється через Регіональний фонд підтримки підприємництва

області. Інформація про цю ініціативу була опублікована відповідно до процедур, що регулюють використання обласних коштів для забезпечення фінансової підтримки підприємств.

Ця програма має численні переваги, серед яких слід відзначити такі: вигідну відсоткову ставку у розмірі 10% річних, можливість відстрочки сплати основного боргу протягом 6 місяців, доступність консультацій з юридичних, фінансових та економічних питань, а також комплексний супровід проєктів. Протягом 2023 року програма через Регіональний фонд підтримки підприємництва в Хмельницькій області надала пільгові кредити підприємцям на суму понад два мільйони гривень. Крім цього, суб'єктам господарювання було надано бюджетну підтримку з обласного бюджету в рамках Програми розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на період 2023-2027 років, ініціатором якої є Хмельницька обласна державна адміністрація (Хмельницька обласна військова адміністрація) [34].

Програма розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на період 2023-2027 років призначена для визначення пріоритетів, завдань та конкретних дій, спрямованих на сприяння сталому розвитку ключових секторів агропромислового комплексу області та забезпечення продовольчої безпеки регіону. Програма охоплює комплекс завдань та заходів, спрямованих на стабілізацію та розвиток основних сільськогосподарських галузей, харчового та переробного виробництва. Всі ці заходи спрямовані на втілення єдиної стратегії розвитку області, відповідно до стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку, визначених у Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на період 2021-2027 років. Ця стратегія була затверджена рішенням Хмельницької обласної ради від 20 грудня 2019 року під номером 49-29/2019 [38]. Відповідальність за виконання заходів Програми покладається на управління розвитку агропромислового комплексу та земельних відносин обласної державної адміністрації, спільно з органами місцевого самоврядування, підприємствами сфери харчової та переробної промисловості, а також сільськогосподарськими підприємствами різних форм

власності та господарювання. Метою Програми є створення умов для підвищення ефективності сільського господарства шляхом підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього аграрного бізнесу, збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення її доданої вартості в аграрному секторі, що створює передумови для самодостатніх територіальних громад.

Регіональний фонд підтримки підприємництва у Хмельницькій області надає фінансово-кредитну підтримку для розвитку підприємництва [43]. Ця підтримка надається за рахунок коштів обласного бюджету з умовою повернення, забезпеченості та співфінансування. Фінансово-кредитна підтримка надається відповідно до пріоритетних напрямків господарської діяльності, які передбачені Порядком використання коштів обласного бюджету для виділення фінансово-кредитної підтримки суб'єктам підприємництва. 20 травня 2019 року Директор Регіонального фонду підтримки підприємництва Хмельницької області, Інна Бачинська, та директор Агенції регіонального розвитку Хмельницької області, Роман Примуш, офіційно підписали меморандум про співпрацю та об'єднання зусиль для реалізації державної політики щодо підтримки підприємництва та створення сприятливих умов для бізнесу в області. Сторони, які підписали меморандум, відзначили, що цей документ відкриває можливості для спільних ініціатив, спрямованих на підтримку підприємництва, поліпшення підприємницького клімату в області, привертання інвестицій, розроблення спільних програм та реалізації проєктів, сприяння бізнесу в об'єднаних територіальних громадах на основі передових національних та світових практик. Також меморандум передбачає підтримку участі бізнесу в міжнародних програмах фінансової підтримки. Підписання цього меморандуму відбулося за участю представників бізнесу та Регіональної ради підприємців Хмельницької області, які обговорили ключові напрямки розвитку бізнесу та висловили важливість об'єднання зусиль представників бізнесу, влади та громади для досягнення економічного зростання та розвитку підприємництва [44].

З метою поліпшення умов для підприємництва, в області впроваджуються різні заходи, спрямовані на підтримку існуючої і створення нової інфраструктури для підприємництва. Особливу увагу приділяють Хмельницькому Центру підтримки малого підприємництва, який надає консультаційну та інформаційну підтримку підприємцям-початківцям. Поза тим, у регіоні діють різні агентства регіонального розвитку, які активно підтримують та допомагають розвитку підприємства, зокрема: Агентство регіонального розвитку Хмельницької області, Агентство сталого розвитку «ASTAR» у місті Хмельницький, Агентство розвитку Хмельницького, та Агентство місцевого розвитку у місті Нетішин.

Агенція регіонального розвитку Хмельницької області відзначається великим внеском у створення сприятливого підприємницького середовища в Хмельницькій області та підтримку підприємців. Її діяльність спрямована на стимулювання економічного росту, приваблення інвестицій та підтримку розвитку місцевого бізнесу. Агенція розробляє та реалізує стратегії та проекти, спрямовані на поліпшення інфраструктури, розвиток інновацій та підвищення конкурентоспроможності підприємств в регіоні. У період воєнних дій, Агентство переорієнтувало свою діяльність на забезпечення невідкладних гуманітарних потреб та надання підтримки релокації бізнесу з регіонів, що перебували під впливом збройних конфліктів. У той самий час, експерти Агентства вели моніторинг грантових конкурсів, інформували про них територіальні громади, комунальні установи, громадські організації, бізнес-спільноту та інших зацікавлених стейкхолдерів.

Фахівцями Агенції було ініційовано та подано заявки на участь у грантових конкурсах. Зокрема, працівниками Агенції консультативної підтримки членів Podillia Fashion Cluster та ГО «Астар» була підготовлена концепція інвестиційного проекту з будівництва та запуску високотехнологічної швейної кластерної фабрики у місті Хмельницький, загальною вартістю 26,0 мільйонів доларів США. Для розробки техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) цього проекту заплановано залучити

експертну підтримку від USAID «Конкурентоспроможна економіка». Виконуючи завдання, отримане від Хмельницької обласної військової адміністрації, експерти Агенції підготували та представили концепцію Наукового парку «Хмельницький Агро Технологічний Інноваційний ХАБ». Важливо зазначити, що цей проєкт є тривалим та вимагає значних інвестицій для реалізації.

У другій половині 2022 року кількість звернень представників місцевого бізнесу до Агенції, щодо отримання грантів для розвитку та розширення свого бізнесу, модернізації обладнання, закупівлі генераторів та інших потреб, зросла. Головним чином, ці звернення стосувались підприємців з Хмельницької та Кам'янець-Подільської громад, а також були заяви від підприємців з Солобковецької, Ярмолинецької, Старокостянтинівської та Шепетівської громад.

Для восьми підприємців, які звернулися до Агенції для консультацій та підтримки, були надані такі послуги:

- для семи підприємців були визначені актуальні грантові конкурси, які підходили для реалізації їхніх ідей та надані роз'яснення щодо процедур подачі заявок, необхідних документів, заповнення аплікацій та бюджету. З цих підприємців п'ять осіб подали заявки на запропоновані конкурси, тоді як двоє вирішили не подавати через невпевненість у можливості відповідати всім вимогам грантодавця та досягти планованих результатів;

- для одного підприємця, який спеціалізувався на інноваційний бізнес з екологічним спрямуванням, було почато відбір відповідного грантового конкурсу;

- для двох підприємців були підготовлені бізнес-плани та необхідний пакет документів для отримання державних грантів від програми «єРобота». Один із підприємців подавав заявку на «Грант на власну справу» на суму 250 000 гривень для розвитку кав'ярні, а інший подавав заявку на «Грант на переробне підприємство» на суму 5 504 700 гривень (з них 2 751 900 гривень

– грантові кошти) для модернізації хлібно-булочної пекарні. Обидва підприємці отримали позитивне рішення щодо виділення грантів.

– для одного підприємця була надана консультаційна підтримка та допомога в подачі заявок на три актуальні грантові конкурси. Перша заявка була подана для придбання обладнання та матеріалів на суму 8 000 000 гривень (з них 50% - грант, 50% - власний внесок заявника). Друга заявка стосувалася придбання обладнання та матеріалів на суму 75 000 доларів США, а третя – на суму 50 000 доларів США. Ці заявки були подані на різні грантові конкурси та перебувають на етапі розгляду [13].

За ініціативи Хмельницької обласної військової адміністрації на основі проєктів підтримки бізнесу проводяться конференції та заходи, які є корисними компаніям, установам та кластерам, які цікавляться міжгалузевою співпрацею, підтримкою інновацій, розвитком нового бізнесу та розширенням його можливостей на міжнародному рівні. Прикладом є Трансільванська міжнародна конференція кластерів «Майбутні навички для промисловості», яка відбувалась 18 червня 2021 року у віртуальному форматі з метою побудови контактів та співпраці в галузі новітніх навичок для промисловості [53]. Ця подія охопила різні аспекти бізнесу, включаючи «business 2 business», «cluster 2 cluster», і «cluster 2 business». Головна мета заходу полягала в підтримці економічного середовища та сприянні обміну міжнародними знаннями та передовою практикою. Це було здійснено за допомогою міжконтинентальної платформи співпраці, яка об'єднає учасників із таких галузей як телекомунікаційні технології, креативні індустрії, агропродовольство та сільське господарство, меблева промисловість, енергетика, нові матеріали та суміжні галузі.

Ще однією формою співпраці з бізнесом є організація конкурсів за ініціативи органів публічного управління, зокрема, Хмельницької обласної військової адміністрації для надання різного виду підтримки активним та ефективним українським неурядовим і громадським організаціям, асоціаціям та приватним підприємствам. З 1 серпня по 14 вересня 2023 року був

анонсований проєкт «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України». Цей проєкт було запущено спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України та Національною соціальною службою України. Цей ініціативний крок полягав у запуску Третього щорічного Конкурсу історій «Громадянське суспільство, бізнес та влада – кращі практики співпраці» [20]. Метою цього конкурсу історій було популяризувати успішну тристоронню співпрацю між секторами суспільства та висвітлювати досягнуті результати їхньої спільної роботи, спрямовані на розвиток відповідального громадянського суспільства та зміцнення незалежної та вільної України. Як результат цього конкурсу, планується оприлюднення та поширення Збірника історій про найкращі спільні проєкти організацій громадянського суспільства, бізнесу та органів влади. Щоб історія була включена до Збірника, вона повинна відповідати чотирьом обов'язковим критеріям: у проєкті або ініціативі повинні брати участь представники трьох секторів: влади, бізнесу і громадянського суспільства, проєкт або ініціатива повинні бути запущені або продовжені після початку повномасштабного вторгнення, інформація про проєкт або ініціативу має бути загальнодоступною на публічних ресурсах., проєкт або ініціатива повинні мати вимірювані результати. Цей щорічний конкурс проводиться в рамках проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України», який реалізується ІСАР Єднанням у співпраці з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) за підтримки американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку.

Хмельницька обласна військова адміністрація активно залучена до підтримки підприємств, які постраждали внаслідок війни. Одним із прикладів їхньої спільної роботи є Програма підтримки, спрямована на тимчасове переміщення підприємств із постраждалих регіонів. У співпраці з

Департаментом економічного розвитку Хмельницької обласної державної адміністрації, 15 листопада 2022 року був складений інформаційний бюлетень з назвою «Вільні виробничі площі та приміщення в Хмельницькій області», який був підготовлений українською та англійською мовами. У цьому бюлетені представлено інформацію про 46 об'єктів, які можуть бути відчужені в оренду, придбані, або використані підприємцями для спільної діяльності з 15 листопада 2022 року [17]. Цей бюлетень був розповсюджений серед підприємств як з Хмельницької області, так і з інших регіонів, а також серед територіальних громад, Торгово-промислових палат України, всенародних та регіональних бізнес-асоціацій, та інших організацій, що підтримують бізнес [46]. 12 квітня 2022 року був створений Координаційний штаб для підтримки бізнесу при обласній військовій адміністрації (далі – Координаційний штаб). Цей штаб є консультативно-дорадчим органом, призначеним для надання підтримки суб'єктам підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. У своїй діяльності Координаційний штаб керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, розпорядженнями та наказами начальника обласної військової адміністрації, а також цим Положенням [31]. Основними завданнями Координаційного штабу є:

1. надання інформаційної та консультативної підтримки суб'єктам підприємницької діяльності в області;
2. підготовка пропозицій щодо підтримки підприємництва, включаючи ініціювання чи розробку проєктів актів органів виконавчої влади області, а також проєктів звернень та запитів до центральних органів державної влади;
3. підготовка пропозицій стосовно удосконалення чинного законодавства України, яке регулює діяльність суб'єктів підприємництва в умовах воєнного стану;
4. сприяння налагодженню ефективної взаємодії між державою та суб'єктами підприємництва, їх громадськими об'єднаннями в умовах воєнного стану;

5. розгляд інших питань та надання рекомендацій щодо розвитку підприємництва;

6. інформування громадськості про діяльність Координаційного штабу. Хмельницька обласна військова адміністрація, в межах своїх повноважень, інформує уряд та Президента України з метою адаптації законодавства до умов роботи під час воєнного стану.

Однією з важливих складових підтримки розвитку малого та середнього підприємництва є фінансова підтримка, яка надається через реалізацію Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Головними завданнями Програми є зміцнення конкурентоспроможності українського мікро та малого бізнесу, створення нових робочих місць і сприяння поверненню трудових мігрантів. За попередніми розрахунками, реалізація цієї програми сприятиме створенню понад 90 тисяч нових робочих місць. У рамках реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» протягом вересня 2023 року суб'єкти малого та середнього підприємництва в Хмельницькій області отримали 101 пільговий кредит на суму 276,31 мільйона гривень. Динаміка реалізації програми зображена на рис. 2.1.

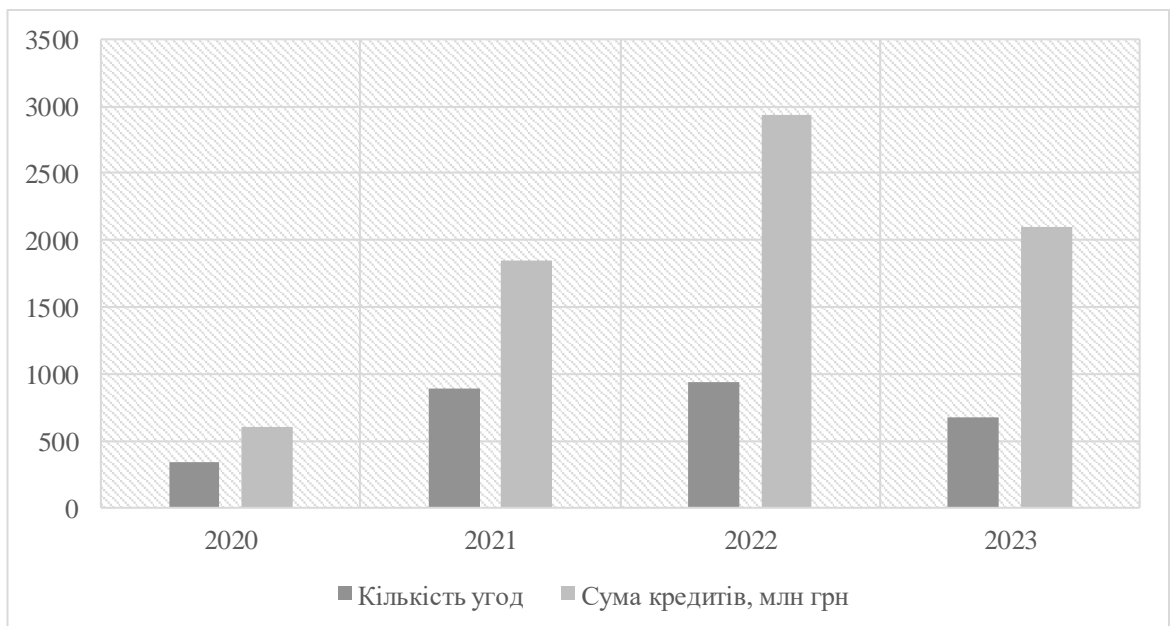

Рисунок 2.1. Динаміка реалізації Державної програми «Доступні кредити 5-7-9% у Хмельницькій області»

Примітка. Складено автором за даними [11].

Отримані фінансові ресурси в основному спрямовано на реалізацію інвестиційних проєктів, рефінансування попередньо виданих кредитів та поповнення оборотних коштів. Протягом періоду воєнного стану в Україні, в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», суб'єктами підприємництва Хмельниччини було укладено кредитні договори на загальну суму 5752,31 мільйона гривень. Загалом, починаючи з моменту запуску Програми і станом на 30 вересня 2023 року, підприємці області отримали 3128 кредитів на загальну суму 8271,6 мільйона гривень. Серед найбільших видавців кредитів були АТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» [52].

На сайті Хмельницької обласної військової адміністрації є розділ під назвою «Економіка та інвестиції» та підрозділ «Хмельниччина інвестиційна», де розміщена анкета інвестиційних проєктів та пропозицій Хмельницької області. Ця анкета містить інформацію про різні проєкти, включаючи створення індустріального парку «Хмельницький». Основна мета цього проєкту полягає в створенні ефективних механізмів для втілення практичних ініціатив щодо розвитку інноваційних технологічних об'єктів у місті Хмельницькому. Це досягається шляхом розбудови сучасної спеціалізованої інфраструктури на локальній території, стимулювання інвестиційно-виробничої діяльності та підвищення інвестиційної привабливості. Створення індустріального парку «Хмельницький» спрямовано на досягнення стратегічної цілі, визначеної у Стратегії розвитку міста Хмельницького до 2025 року, затвердженої рішенням сесії Хмельницької міської ради №2 від 31.05.2017 року [52], яка передбачає розширення зон економічного росту. Створення та діяльність індустріального парку «Хмельницький» сприятиме вирішенню численних місцевих завдань, одним із головних яких є зміцнення співпраці між підприємствами, інвесторами, органами публічного управління та іншими зацікавленими сторонами. Будівництво планувалося на період з 2019 по 2021 роки, але, на жаль, не було виконано у визначені терміни. Це сталося через обмеження у видатках у зв'язку з повномасштабним

вторгненням та змінами в бюджеті держави, які не передбачали кошти на такі проєкти. Як наслідок, всі роботи не вдалося завершити. Однак важливо зауважити, що проєкт вже розпочато, і в наступному році є перспектива того, що держава зможе виділити кошти для фінансування цього важливого об'єкту. Індустріальний парк – це проєкт, який у майбутньому може привернути інвесторів до економіки громади і сприяти розвитку підприємництва.

На веб-сайті Хмельницької обласної військової адміністрації також регулярно публікується інформація про пропозиції міжнародної допомоги для розвитку підприємствам. Наприклад, у вересні 2023 року була розміщена інформація про намір Норвезької ради у справах біженців (NRC) надати підтримку 20 мікробізнесам, які постраждали внаслідок збройного конфлікту і переїхали в або мають намір переїхати та/або відновити своє підприємницьку діяльність у Волинській або Хмельницькій областях України. Цей проєкт включає надання невеликих фінансових грантів в розмірі до 5000 доларів США, враховуючи потреби підприємств, а також надання консультативної підтримки, спрямованої на полегшення процесу переїзду та відновлення. Цей проєкт реалізується Норвезькою радою у справах біженців за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Норвегії (NMFA) [41].

В умовах воєнного стану Хмельницька обласна військова адміністрація (ОВА) встановила механізм співпраці, спрямований на підтримку та розвиток підприємницької діяльності в регіоні. Цей механізм розглядається як важливий інструмент для забезпечення стабільності та розвитку бізнесу в умовах складних соціально-економічних умов (рис. 2.2).

Цей механізм співпраці відіграє важливу роль у підтримці та розвитку підприємницької діяльності, сприяє стабільності та економічному зростанню в регіоні. Підприємці та ОВА разом долають виклики війни, працюють над створенням умов для ефективного функціонування бізнесу і залучення інвестицій, що сприяє розвитку та збереженню робочих місць, а також сприяє підтримці громадського суспільства та економічному відновленню під час кризових ситуацій.

Рисунок 2.2. Механізм взаємодії Хмельницької обласної військової адміністрації з підприємцями регіону для підтримки підприємницької діяльності

Примітка складено автором.

Політика Хмельницької обласної військової адміністрації щодо розвитку та підтримки підприємницької діяльності в умовах воєнного конфлікту є

кроком у правильному напрямку для створення сприятливого бізнес-середовища в регіоні. Вона покликана надати підприємцям необхідну допомогу та стимулювати розвиток підприємництва.

Отже, вдосконалення цих аспектів політики та впровадження нових інструментів та методів сприятиме створенню більш сприятливого середовища для підприємництва та забезпеченню сталої підтримки підприємців у Хмельницькій області.

2.2 Вплив глобальних трендів на зміну механізму співпраці бізнесу з органами публічного управління

Співпраця бізнесу з органами публічного управління є важливим фактором розвитку будь-якої країни. Вона дозволяє бізнесу отримувати доступ до державних ресурсів, а органам публічного управління - залучати приватний капітал і досвід для вирішення суспільних проблем.

Сучасна економічна реальність визначається не лише підприємницькою активністю та інноваціями, але й глибокими змінами у співпраці бізнесу та органів публічного управління. Глобальні тренди істотно впливають на механізм співпраці бізнесу з органами публічного управління. Вони сприяють зростанню ролі партнерства та кооперації, змінам у формі співпраці та зростанню ролі інновацій. Глобалізація, швидкі технологічні зміни та соціальні трансформації визначають новий контекст, в якому взаємодія між цими суб'єктами виявляється ключовою для досягнення економічного і соціального процвітання. Варто розглянути ключові глобальні тренди, які впливають на механізм співпраці (рис. 2.3).

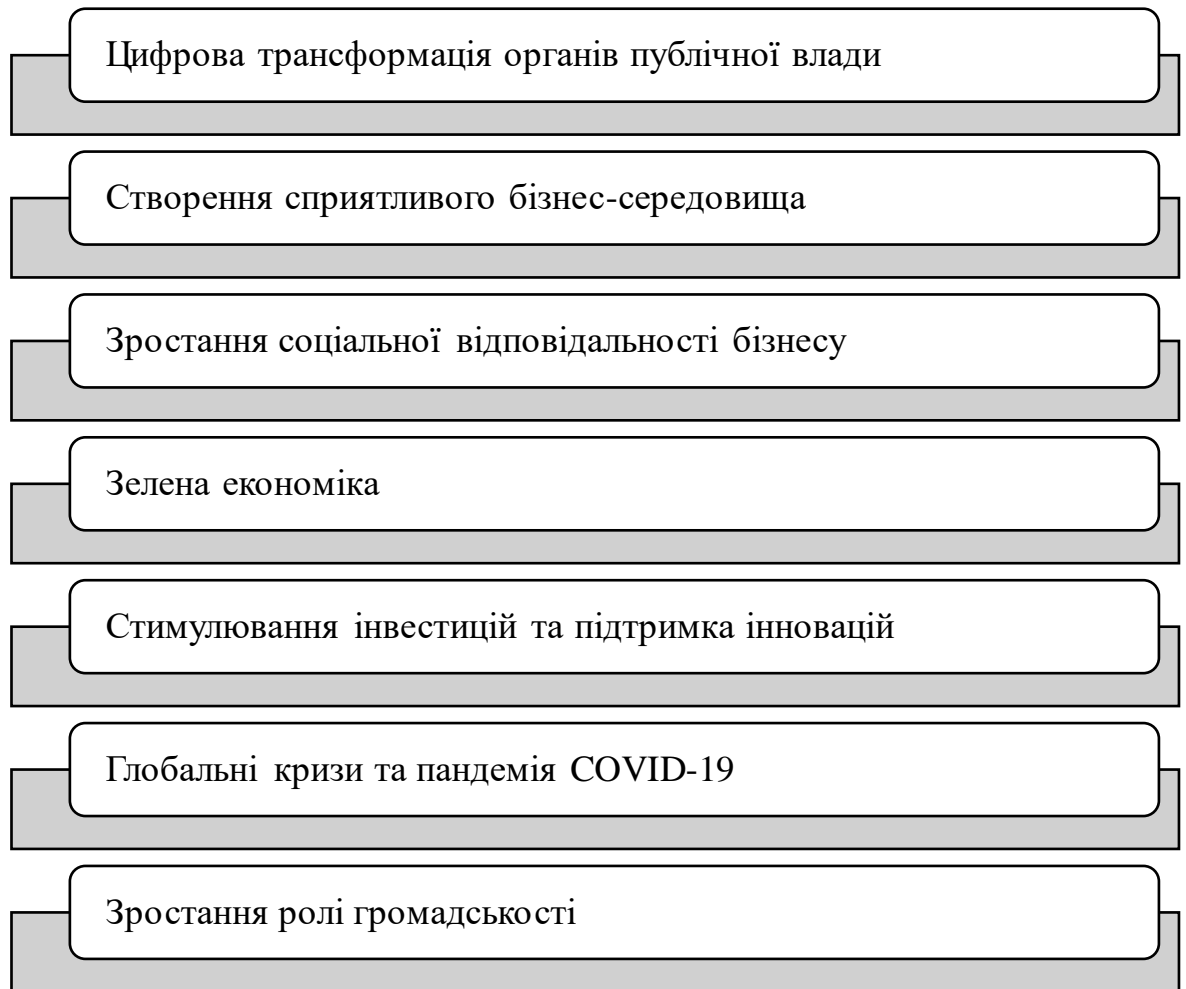

Рисунок 2.3 Глобальні тренди, які впливають на зміну механізму співпраці бізнесу з органами публічного управління

Примітка. Складено автором.

Одним із ключових глобальних трендів є стрімкий розвиток технологій. Цифрові трансформації в органах публічної влади суттєво впливають на механізм співпраці з бізнесом, перетворюючи традиційні моделі взаємодії та відкриваючи нові можливості для ефективного партнерства. Впровадження цифрових інструментів та технологій у роботу урядових органів стає ключовим чинником, що визначає новий стандарт для державного управління та сприяє збільшенню прозорості, ефективності та реагування на потреби бізнес-середовища. Цифрові інновації, такі як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей (IoT) та інші, революціонізують способи ведення бізнесу та надання послуг громаді. Зміни в екосистемах дозволяють бізнесу та урядовим

структурам ефективніше взаємодіяти, спрощувати процеси та підвищувати швидкість прийняття рішень.

Однією з найважливіших переваг цифрової трансформації урядових структур є полегшення доступу до інформації. Електронні платформи та портали дозволяють підприємствам швидко отримувати необхідну інформацію про законодавство, процедури та інші аспекти взаємодії з органами влади. Це робить співпрацю бізнесу з урядовими органами більш прозорою та передбачуваною, сприяє розвитку довіри та зниженню ризиків. Запровадження цифрових інструментів у процеси прийняття рішень сприяє швидкості та ефективності урядового апарату. Використання аналітики даних, штучного інтелекту та автоматизації дозволяє швидко аналізувати великі обсяги інформації, враховувати тенденції та приймати інформовані рішення. Це особливо важливо в умовах швидкозмінюючого бізнес-середовища, де урядові органи повинні бути гнучкими та реагувати на потреби підприємств.

Удосконалення цифрової інфраструктури робить можливим впровадження електронного документообігу та електронного підпису. Це спрощує процеси взаємодії, зменшує бюрократію та робить співпрацю більш зручною для бізнесу. Ділова спільнота може ефективно взаємодіяти з урядовими органами, подавати документи онлайн, отримувати рішення та легко відстежувати стан різних процесів. Цифрові інструменти також сприяють вдосконаленню механізмів взаємодії в сфері публічних закупівель. Використання електронних торгів та платформ для подання пропозицій робить процес більш прозорим, конкурентним та демократичним. Бізнес має можливість ефективно залучатися до участі в громадських закупівлях, а урядові органи можуть легше вибирати найкращі пропозиції. Зростання кількості відкритих даних (Open Data) є ще однією важливою частиною цифрової трансформації в урядових структурах. Надання широкого доступу до даних про громадські послуги, економіку та інші сфери сприяє розвитку інновацій, створенню нових продуктів та послуг, а також сприяє більшій взаємодії між бізнесом та органами управління. Загалом, цифрові

трансформації органів публічної влади створюють новий парадигматичний підхід до взаємодії з бізнесом. Вони дозволяють створювати більш сприятливе середовище для підприємств, спрощують процеси та підвищують ефективність, що в кінцевому підсумку сприяє розвитку стійкого та конкурентоспроможного бізнес-середовища.

Глобальне сприйняття питань сталого розвитку та відповідального бізнесу росте. Компанії звертають увагу на соціальні, екологічні та етичні аспекти своєї діяльності. Органи публічного управління впроваджують строгі стандарти щодо сталого розвитку та вимагають від бізнесу активної участі в цьому процесі. Сталість також впливає на моделі управління, спрямовані на вирішення соціальних проблем та рівняння соціальних нерівностей. Бізнес і уряд активно шукають спільні шляхи вирішення проблем, таких як боротьба з бідністю, забезпечення якісною освітою та охороною здоров'я [45].

Останні глобальні кризи, такі як пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення, підкреслили важливість ефективного співробітництва між бізнесом та органами управління. Застосування ефективною кризовою стратегією вимагає спільних зусиль, адаптації до нових умов та швидкого прийняття рішень. Бізнес виявив активність у співпраці з урядом під час пандемії, надаючи ресурси, технології та фаховий досвід для боротьби з кризою. З цього досвіду можна винести уроки щодо необхідності гнучкості та швидкого реагування на нові виклики. Сучасні реалії вимагають від урядових органів не лише відповідати на нові технологічні та економічні виклики, але і створювати умови для розвитку бізнесу та інновацій. Реформи урядового регулювання спрямовані на створення благополучного середовища для підприємництва, зменшення бюрократії та спрощення процесів. Гнучке законодавство також дозволяє бізнесу швидко адаптуватися до змін у глобальному середовищі. Однак важливо підтримувати баланс між стимулюванням економічного зростання та захистом інтересів суспільства.

Глобальні тренди невпинно визначають еволюцію механізму співпраці між бізнесом та органами публічного управління, встановлюють нові

стандарти та вимоги для цього стратегічного партнерства. З цифровою трансформацією на передовому фронті, органи влади інтегрують нові технології для полегшення взаємодії, забезпечують прозорість, ефективність та реалізацію стратегічних ініціатив. Цифрові інновації реформують адміністративні процеси та створюють умови для оперативного обміну інформацією між секторами. Відкритий доступ до даних, автоматизовані платформи та цифрові інструменти сприяють швидшому прийняттю рішень та забезпеченню гнучкості у взаємодії. Спільна відповідальність за сталість стає необхідністю в контексті зростання глобальних викликів, таких як зміна клімату та зменшення природних ресурсів. Зелена економіка впливає на перегляд підходів до бізнесу та управління, стимулює відповідальні практики та забезпечує нові можливості для співпраці у сфері сталого розвитку.

Отже, глобальні тренди впливають на співпрацю бізнесу та органів публічного управління, визначає нові засоби та стратегії взаємодії. Цифрова трансформація, сталість, глобальні кризи, зміна регулювання та ріст стейкхолдерського підходу формують сучасний ландшафт, в якому обидві сторони мають адаптуватися та шукати спільні рішення. Подальший успіх ефективної співпраці полягає в здатності бізнесу та уряду адаптуватися до постійних змін та спільно вирішувати виклики сучасності.

РОЗДІЛ 3

ОРІЄНТИРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

3.1 Напрямки вдосконалення механізму співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління

Сучасні умови управління сферою підприємництва вимагають радикальних змін у взаємодії між державою, громадськими інституціями та приватними компаніями. Глобалізація світової економіки, зростання динаміки ринкового середовища та акцент на інновації визначають новий контекст для підприємництва. Загострення конкуренції, потреби населення та екологічні проблеми додають складності управлінню. У цьому контексті соціальні аспекти, такі як комфортність праці, соціальна захищеність, екологічність виробничих процесів та позитивний вплив на суспільну свідомість, набувають важливого значення.

Сьогодні співпраця між бізнесом, владою та населенням набуває надзвичайно важливого значення у зв'язку з рядом сучасних викликів та тенденцій. По-перше, комплексність проблем, що стоять перед суспільством, вимагає об'єднаних зусиль усіх трьох ланок для ефективного їх вирішення. По-друге, глобальні виклики, такі як економічна нестабільність, пандемія, повномасштабна війна, вимагають координації ресурсів та експертних знань з усіх сторін. По-третє, розвиток технологій та доступ до інформації зробили суспільство більш інформованим та висуває високі вимоги до підприємств та влади, викликає підприємства та владу бути відкритими та відповідальними перед громадськістю. Такий підхід до співпраці стає ключовим для забезпечення сталого розвитку, соціальної стабільності та задоволення потреб сучасного суспільства.

Умови воєнного стану додатково підсилюють необхідність адаптації підприємств до кризових обставин. В цих умовах підприємства повинні стежити за можливими ризиками, включаючи перерви у постачанні, зміну патернів споживання та нестабільність фінансового ринку. Подолання цих викликів вимагає вдосконалення стратегічного управління, гнучкості виробництва та здатності швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі. Залучення підприємств до вирішення соціальних проблем та забезпечення екологічно відповідального підходу стає особливо важливим у період воєнного стану для підтримки стійкості суспільства та економіки. У таких умовах стає критично важливою створення Стратегії співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління. Мета даної стратегії полягає у вдосконаленні та зміцненні співпраці між цими суб'єктами для ефективного вирішення викликів, які випливають з умов воєнного стану, сприяючи сталому розвитку, інноваційній трансформації та вирішенню суспільних проблем.

Для виконання поставленої мети необхідно поставити такі цілі: (рис. 3.1).

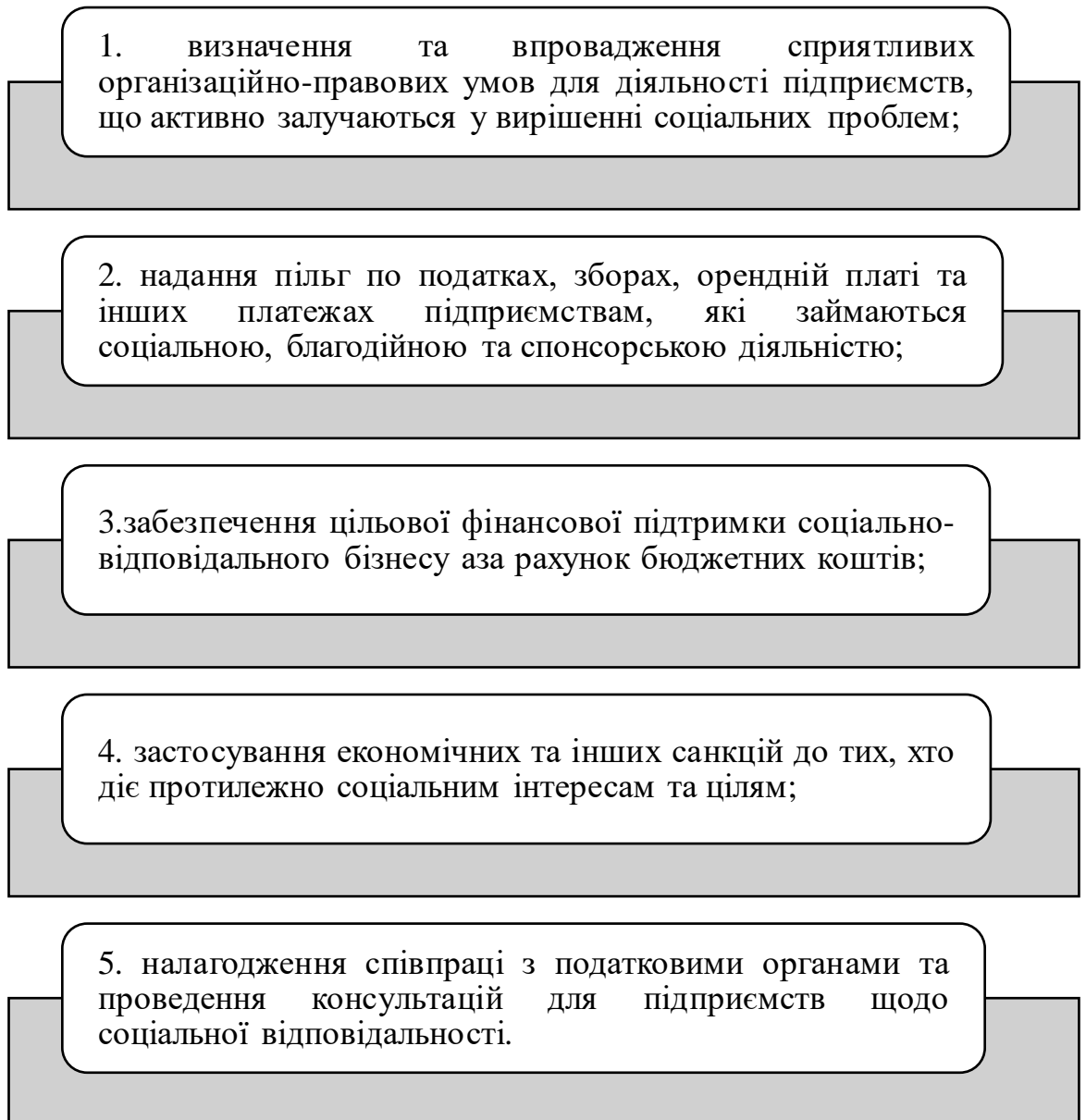

Рисунок 3.1 Ключові цілі Стратегії соціально-психологічного супроводу внутрішньо-переміщених осіб

Примітка. Складено автором.

Для досягнення поставлених цілей ми розробили систему заходів, які необхідно здійснити для створення ефективної Стратегії співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Ключові заходи розроблені для реалізації поставлених цілей

Ціль	Заходи
Ціль 1. Визначення та впровадження сприятливих організаційно-правових умов для діяльності підприємств, що активно залучаються у вирішенні соціальних проблем	1.1 Розробка та удосконалення законодавства, що регулює соціальну діяльність підприємств. 1.2 Створення механізмів підтримки та стимулювання підприємств, які активно вирішують соціальні питання. 1.3 Проведення навчальних програм та семінарів для підприємств з питань соціальної відповідальності.
Ціль 2. Надання пільг по податках, зборах, орендній платі та інших платежах підприємствам, які займаються соціальною, благодійною та спонсорською діяльністю	2.1 Розробка та впровадження системи податкових пільг для підприємств, активно залучених у соціальні проекти. 2.2 Проведення аудиту для визначення обсягу пільг та підтримки, яку можуть отримувати підприємства за їхню соціальну діяльність.
Ціль 3. Забезпечення цільової фінансової підтримки соціально-відповідальних підприємств за рахунок бюджетних коштів	3.1 Розробка програм та проектів для надання фінансової підтримки соціальним ініціативам підприємств. 3.2 Укладення договорів та узгодження з бюджетними органами щодо виділення коштів для реалізації соціальних проектів.
Ціль 4. Застосування економічних та інших санкцій до тих, хто діє протилежно соціальним інтересам та цілям	4.1 Визначення критеріїв та правил для застосування економічних санкцій. 4.2 Проведення моніторингу та оцінка діяльності підприємств щодо їхньої соціальної відповідальності та життя заходів у разі порушень.
Ціль 5. Налагодження співпраці з податковими органами та проведення консультацій для підприємств щодо соціально-відповідальності	5.1 Створення регулярних форумів та обговорень між представниками підприємств та податковими органами для обміну досвідом та узгодження підходів до оподаткування соціальних проектів. 5.2 Поширення інформації про існуючі програми та можливості. Надання консультацій для підприємств щодо податкових пільг та можливостей для стимулювання соціально відповідальної діяльності.

Примітка. Складено автором.

Розробка та удосконалення законодавства, що регулює соціальну діяльність підприємств передбачає систематичний аналіз і вдосконалення нормативно-правового середовища, що стосується соціальної відповідальності підприємств. Однією з ініціатив може бути створення спеціального закону або внесення змін до існуючих норм, спрямованих на підтримку та регулювання соціальних ініціатив бізнесу. Для цього будуть проводитися консультації з представниками бізнес-спільноти, правозахисних організацій та експертів у

галузі соціальної відповідальності. Результатом роботи може стати розробка чіткого нормативного акта, що визначатиме стандарти соціальної відповідальності, зобов'язання підприємств, а також інструменти підтримки для їхньої реалізації. Окрім того, важливо врахувати міжнародний досвід та кращі практики у сфері регулювання соціальної діяльності підприємств для адаптації ефективних інструментів та створення конкурентоспроможного та сучасного правового середовища. Постійний моніторинг і оновлення законодавства дозволить створити сприятливі умови для розвитку соціально-відповідального бізнесу та досягнення спільних соціальних та економічних цілей.

Створення механізмів підтримки та стимулювання підприємств, які активно залучаються у вирішенні соціальних питань, є надзвичайно важливим кроком у сприянні соціально-відповідальному підприємництву та сталому розвитку. Заходи включають створення фінансових інструментів, таких як гранти та субсидії, що надають підприємствам можливість отримати фінансову підтримку для реалізації соціальних ініціатив. Податкові стимули та пільги сприяють зменшенню податкового тягарю для підприємств, які активно взаємодіють із соціальними проектами. Організація конкурсів та грантових програм розширює можливості підприємств отримати фінансову та організаційну підтримку для реалізації своїх соціальних ініціатив. Мережі партнерства сприяють об'єднанню зусиль підприємств, громадських організацій та державних структур для спільної реалізації соціальних проєктів. Моніторинг та звітність визначаються як ключові елементи для оцінки впливу соціальних проєктів та створення системи відкритості та прозорості. Стимулювання розвитку новаторських рішень відіграє роль у підтримці підприємств у розробці та впровадженні нових ідей у сфері соціальної відповідальності. Всі ці механізми спрямовані на активізацію участі підприємств у соціальному розвитку, сприяючи тим самим сталому економічному та соціальному прогресу.

Проведення навчальних програм та семінарів для підприємств з питань соціальної відповідальності є важливою ініціативою, спрямованою на підвищення рівня усвідомленості та ефективності підприємств у сфері соціальної відповідальності. Ці заходи включають в себе організацію тренінгів, лекцій та інтерактивних сесій, спрямованих на надання підприємствам необхідних знань, інструментів та практичних навичок для ефективного впровадження СВ у їхню стратегію та діяльність. Ці навчальні заходи сприяють створенню свідомого та відповідального підходу до бізнесу, підвищують рівень соціальної відповідальності серед підприємств та сприяють сталому розвитку економіки та суспільства в цілому.

Розробка та впровадження системи податкових пільг для підприємств, що активно залучені у соціальні проєкти, представляє собою стратегічний крок у сприянні соціально-відповідальному бізнесу. Цей захід передбачає проведення аудиту для визначення обсягу податкових пільг та підтримки, яку можуть отримувати підприємства за їхню соціальну діяльність. Система податкових пільг спрямована на стимулювання підприємств до активної участі у соціальних проєктах, надаючи їм фінансові та фіскальні переваги за позитивний внесок у суспільство. Аудит дозволяє визначити конкретні області та види соціальної діяльності, які можуть бути підтримані податковими пільгами. Цей підхід сприяє створенню прозорого та ефективного механізму стимулювання підприємств до впровадження соціальних ініціатив. Податкові пільги можуть включати зменшення податкового тягарю, вивчення можливостей податкових кредитів чи інших фіскальних стимулів для підприємств, що активно приймають участь у розвитку соціально-відповідального бізнесу. Такий підхід підсилює важливість соціальної відповідальності серед підприємств, сприяє сталому розвитку та підтримці соціальних ініціатив.

Розробка програм та проєктів для надання фінансової підтримки соціальним ініціативам підприємств є стратегічним напрямком в стимулюванні соціально-відповідального бізнесу до співпраці з органами

публічного управління. Цей процес включає в себе не лише створення концепцій та планів дій, але й вивчення та аналіз можливостей фінансової підтримки для реалізації соціальних проєктів. Укладення договорів та узгодження з бюджетними органами щодо виділення коштів для реалізації соціальних проєктів є ключовим етапом в забезпеченні фінансової стабільності та успішності соціальних ініціатив підприємств. Це включає в себе розробку прозорих та ефективних механізмів взаємодії з органами управління та бюджетними структурами для забезпечення належного фінансування та підтримки соціальних проєктів. Ця діяльність сприяє не лише залученню фінансових ресурсів для соціально-відповідальних ініціатив, але й встановленню ефективної системи моніторингу та звітності, що гарантує відкритість та прозорість у використанні виділених коштів. Такий підхід сприяє розвитку соціально-відповідального бізнесу та сприяє зміцненню партнерства між підприємствами та бюджетними органами в реалізації спільних соціальних цілей.

Визначення критеріїв та правил для застосування економічних санкцій є важливою складовою Стратегії співпраці соціально-відповідального бізнесу та органів публічного управління. Цей процес включає в себе ретельний аналіз та узгодження стандартів та умов, при яких можуть бути застосовані економічні санкції проти тих, хто діє протилежно соціальним інтересам та цілям. Критерії для застосування економічних санкцій повинні бути чітко визначені та ґрунтовані на принципах соціальної відповідальності. Це може включати в себе порушення етичних норм, невиконання стандартів у сфері ділової етики, або вчинення дій, які можуть шкодити суспільству, довкіллю або іншим соціальним групам. Правила застосування санкцій повинні бути прозорими та доступними для всіх учасників. Організації повинні ретельно вивчати конкретні обставини та контекст дій, щоб уникнути неправомірного чи необґрунтованого застосування санкцій. Цей підхід сприяє створенню ефективної системи контролю та впровадження санкцій, що відповідають

принципам соціально-відповідального бізнесу та сприяють створенню етичного та сталого бізнес-середовища.

Проведення моніторингу та оцінка діяльності підприємств у сфері соціальної відповідальності та вжиття заходів у разі порушень є ключовим етапом для забезпечення ефективності та відповідності їхньої діяльності вимогам соціально-відповідального бізнесу. Моніторинг включає в себе систематичний аналіз та спостереження за діяльністю підприємств в контексті їхніх соціальних ініціатив. Оцінка визначає, наскільки підприємство дотримується встановлених стандартів та виконує свої соціальні зобов'язання. У випадку виявлення порушень, заходи можуть включати в себе виправлення недоліків, розробку та впровадження плану вдосконалення, а також встановлення ефективних механізмів для запобігання подібним порушенням у майбутньому. Цей підхід забезпечує не лише відповідність підприємств соціальним стандартам, але й створює можливість для постійного вдосконалення їхньої соціальної відповідальності.

Створення регулярних форумів та обговорень між представниками підприємств та податковими органами стає стратегічним кроком для сприяння обміну досвідом та узгодження підходів до оподаткування соціальних проєктів. Ці форуми створюють ефективну платформу для взаємодії та співпраці між суб'єктами підприємницького середовища та фіскальними органами. На форумах обговорюються питання оподаткування соціальних проєктів, визначаються найбільш оптимальні та стимулюючі умови оподаткування для підприємств, що залучаються до соціально-відповідальних ініціатив. Учасники обмінюються кращими практиками та діляться своїм досвідом у впровадженні соціальних програм та проєктів. Така ініціатива сприяє підвищенню рівня взаєморозуміння між бізнес-спільнотою та податковими органами, сприяє розвитку ефективного законодавства та створенню сприятливого середовища для підтримки соціально-відповідальних підприємств. Такі обговорення сприяють збалансованому та сталому підходу до оподаткування, що враховує соціальні внески підприємств у суспільство.

Надання консультацій для підприємств з питань податкових пільг та можливостей для стимулювання соціально-відповідальної діяльності є ключовим елементом стратегії, спрямованої на підтримку підприємств у реалізації соціальних ініціатив. Це включає в себе активне консультування щодо наявних податкових переваг та пільг, які можуть використовувати компанії, щоб стимулювати та підтримувати соціально-відповідальну діяльність. Консультації охоплюють різноманітні аспекти, такі як оптимізація податкового навантаження на соціальні проекти, роз'яснення процедур отримання пільг та підтримки, а також розробка індивідуальних стратегій для максимізації соціального впливу при мінімізації податкових обов'язків. Цей підхід сприяє активному впровадженню соціально-відповідальних ініціатив, адаптованих підприємствами з урахуванням їхніх конкретних потреб та можливостей. Надання консультацій створює для підприємств можливість більш ефективно взаємодіяти з податковими аспектами соціально-відповідальної діяльності та визначити оптимальні шляхи розвитку.

Створення та впровадження Стратегії співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління у контексті військових дій та несприятливих обставин, така стратегія стає важливим інструментом для забезпечення сталого функціонування підприємств та укладання їхньої діяльності в загальну структуру суспільства. По-перше, впровадження стратегії співпраці може допомогти у забезпеченні необхідної стабільності економічного сектору під час воєнного стану. Ретельно сплановані та ефективно реалізовані соціально-відповідальні програми підприємств дозволяють підтримувати економічну активність. Зокрема, сплачуючи сумлінно податки, підприємці надають державі фінансувати оборонну сферу, яка сьогодні є найбільшим пріоритетом в країні. По-друге, цілеспрямовані заходи та підтримка підприємств у вирішенні соціальних проблем можуть відігравати роль у підтримці населення в умовах воєнного стану. Забезпечення робочих місць, соціальна захищеність персоналу та інші аспекти соціальної відповідальності стають основними елементами

подолання гуманітарних викликів. Очікувані результати від впровадження даної стратегії відображені на рис 3.2.

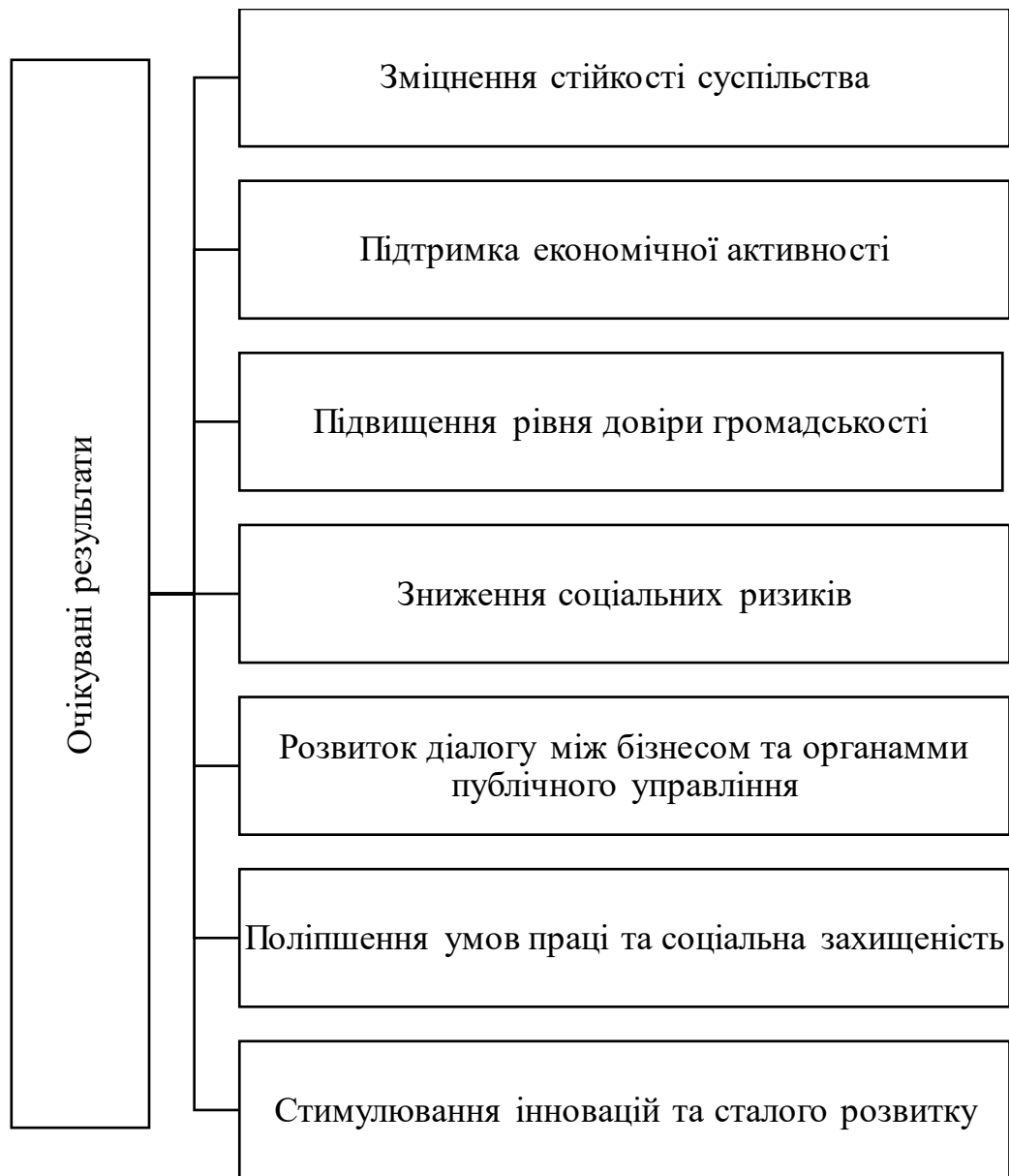

Рисунок 3.2 - Очікувані результати від впровадження запропонованих заходів

Примітка. Складено автором.

Зокрема, для підвищення ефективності політики та забезпечення стійкої підтримки підприємців, є декілька пропозицій:

1. підвищення доступності інформації (поширення інформації про існуючі програми та можливості);

2. розширення міжнародного співробітництва (залучення більше міжнародних партнерів та ресурсів для реалізації проектів підтримки підприємництва);

3. запровадження інноваційних програм, які сприятимуть розвитку нових технологій та інноваційних підприємств;

4. забезпечення сталої підтримки, тобто політика органів публічного управління має стати сталим та довгостроковим інструментом для підприємців, не обмежуючись лише кризовими ситуаціями;

5. застосування сучасних інформаційних технологій для спрощення процесів отримання підтримки та звітності.

Отже, впровадження Стратегії співпраці соціально-відповідального бізнесу з органами публічного управління, особливо в умовах воєнного стану, визначається як критично важливий елемент для досягнення сталого розвитку та забезпечення стійкості суспільства та економіки. Очікувані результати включають поліпшення умов праці, стимулювання інновацій, зменшення соціальних ризиків та встановлення ефективного діалогу між різними стейкхолдерами. Ця Стратегія необхідна не лише для підтримки соціальної відповідальності підприємств, але й для формування позитивного впливу на громадську думку, забезпечення екологічної сталості та зміцнення стосунків між бізнесом та владою. Усі ці аспекти враховують виклики воєнного стану, роблять Стратегію важливою складовою управління в умовах невизначеності.

3.2 Методи стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності

В умовах загострення соціально-економічних, екологічних та політичних проблем, соціальна відповідальність стає актуальним питанням управління, відродження та подальшого розвитку соціально-економічних систем на різних рівнях. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) отримала широке розповсюдження завдяки значному позитивному внеску у розвиток суспільства та репутаційним вигодам для компаній, які вирішили

впроваджувати такі програми. Хоча історично ця практика розпочала свій бурхливий розвиток в економіках західних країн, суб'єкти українського ринку також вже тривалий період успішно імплементують техніки КСВ у свою діяльність та починають співпрацювати з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності.

Одним із ключових факторів цього процесу є збільшення конкуренції та необхідність задоволення зростаючих матеріальних і духовних потреб населення. Забезпечення сприятливих для здоров'я людини природно-екологічних умов життєдіяльності стає важливим аспектом в управлінні підприємствами. На тлі загострення екологічних проблем у світі, важливою стає екологічність виробничої діяльності та вплив результатів підприємства на суспільну свідомість. Врахування комфортності праці, соціальної захищеності персоналу та позитивного впливу діяльності підприємства на суспільство, зокрема в аспекті охорони навколишнього середовища та раціонального використання енергетичних ресурсів, стають важливими критеріями оцінки ефективності підприємницької діяльності.

У світовій практиці існує декілька моделей корпоративної соціальної відповідальності, які відрізняються в залежності від інституційних особливостей країни (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Світові моделі корпоративної соціальної відповідальності

Моделі КСВ	Форми	Інструменти взаємодії з державними органами
1	2	3
Американська модель	Філантропія та добровільна допомога	Ініціюється самими компаніями і передбачає максимальну самостійність приватного сектору у визначенні свого суспільного внеску, однак законодавчо заохочує соціальні інвестиції у сфери, що є вигідними для суспільства, через відповідні податкові пільги. Держава визначає державні механізми та «коридор взаємодії» приватного сектору та суспільства; створює необхідні умови для стимулювання участі бізнесу в розвитку суспільства.

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
Європейська (континентальна) модель	Регулювання нормами та законами	Державне регулювання, стимулювання участі бізнесу в розвитку суспільства.
Змішана	Об'єднує риси попередніх	Комбінація саморегулювання бізнесу та державного впливу на створення умов для корпоративної соціальної відповідальності.

Примітка. Складено автором за даними [3].

Практика впровадження моделей корпоративної соціальної відповідальності у розвинених країнах виявила, що роль суб'єктів підприємництва в суспільстві може бути регульована або жорсткими правилами комерційного, податкового, трудового та екологічного законодавства, або надаватися їм самостійно під впливом стимулів і пільг. У першому випадку держава визначає «коридор взаємодії» між бізнесом та суспільством, де державні механізми створюють умови для участі бізнесу у суспільному житті. У другому випадку держава, під впливом громадських ініціатив, впроваджує ефективні механізми стимулювання бізнесу для внеску у суспільний розвиток. Таким чином, досягається добре спроектована модель управління суспільством, в якій чітко визначені ролі окремих сторін, їхні участі та взаємодії. Проте в кожній моделі соціальної відповідальності існують певні умови між підприємцями і суспільством, у якому вони діють. Ці моделі відображають різні підходи до корпоративної соціальної відповідальності, а державні органи в кожній з них взаємодіють з бізнесом, стимулюючи його соціальний внесок у суспільний розвиток.

Методи стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності можуть бути різноманітними та охоплювати різні аспекти діяльності компаній та їхні взаємини з державними структурами. Але перш за все, важливо наголосити на тому, що для досягнення високих темпів соціально-економічного зростання в українській економіці важлива роль належить системі інститутів, яка об'єднує

зусилля держави та приватного сектору [32, с. 285]. Це не лише включає участь у конкретних спільних проектах та створення фондів розвитку, але й передбачає реалізацію обширних регіональних соціально-виробничо-економічних програм та модернізацію існуючих та створення нових галузей. У практиці господарювання та соціально-економічної діяльності важливим є впровадження системи широкомасштабних державних програм розвитку. Це передбачає розробку сучасних систем індикативного планування за участю уряду, окремих галузевих асоціацій бізнесу та соціально відповідальних підприємств. Важливо зблизити процедури макроекономічного прогнозування і програмування, які здійснюються органами влади, і стратегічного корпоративного планування провідних компаній у стратегічно важливих та відповідальних сферах. Проте, проблемою залишається ефективне впровадження та виконання чинного законодавства, пов'язаного із корпоративною соціальною відповідальністю [23]. Недоліки в реалізації законодавства, такі як тінізація економіки, недостатнє фінансування і контроль, нерівномірний розподіл витрат, лобіювання інтересів, а також корупція, можуть значно ускладнити процес регулювання бізнесової діяльності та завдати шкоду стратегічним цілям і стратегіям розвитку [54, с. 90]. Тому важливо для подолання цих недоліків у реалізації законодавства впроваджувати комплексні заходи, зокрема посилення контролю та створення ефективних механізмів виявлення та протидії тінізації економіки. Заохочення прозорості, зменшення бюрократичних бар'єрів та підвищення відповідальності управлінських структур також можуть сприяти зменшенню корупції та нерівномірного розподілу витрат. Удосконалення системи фінансування та реформування лобіювання допоможе підтримати стратегічні цілі і сприяти більш стійкому розвитку бізнесу.

Один з ефективних методів підтримки та заохочення компаній до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності полягає у використанні системи стимулів. Зокрема, можна надавати податкові пільги для компаній, які активно впроваджують соціально-

відповідальні проекти, такі як проекти з екологічної безпеки чи соціального розвитку. Це може служити ефективним засобом заохочення бізнесу до активної участі у соціальних ініціативах та сприяти спільним зусиллям у напрямку сталого розвитку. Заохочення через фінансові пільги дозволяє компаніям переорієнтувати свою діяльність на більш сталі та соціально-відповідальні практики, що в свою чергу сприяє покращенню якості життя спільнот та зниженню негативного впливу на навколишнє середовище. Наприклад, компанії, що інвестують у проекти з екологічної безпеки, можуть отримувати певні вигоди у формі податкових знижок або відстрочки сплати податків. Такий підхід дозволяє створити конкретний механізм стимулювання для підприємств, спрямований на покращення екологічних показників своєї діяльності. Зменшення податкового тягара може значно підвищити привабливість участі у соціальних програмах, оскільки це дозволяє підприємствам ефективніше спрямовувати ресурси на розвиток та впровадження новаторських і соціально значущих ініціатив. Такий підхід стимулює підприємства до активної участі у вирішенні соціальних та екологічних проблем.

Введення систем сертифікації соціально-відповідальних компаній та маркування продукції є важливим кроком у стимулюванні бізнесу до участі в соціально-відповідальних практиках. Ці системи надають споживачам можливість легко визначити підтримку конкретних соціальних чи екологічних цілей при покупці товарів чи послуг. Для бізнесу це може бути привабливим, оскільки споживчий попит зростає в напрямку відданості соціально-відповідальним підприємствам. Споживачі, керуючись власними цінностями та прагненнями до підтримки сталого розвитку, активно обирають товари та послуги від компаній, які демонструють свою відповідальність перед суспільством та навколишнім середовищем. Такий підхід сприяє позитивному циклу, де бізнес, інвестуючи в соціальні та екологічні ініціативи, забезпечує підтримку від споживачів, що, в свою чергу, стимулює інші компанії до впровадження аналогічних практик.

На нашу думку, система сертифікації соціально відповідальних компаній може стати стратегічним кроком у стимулюванні бізнес-структур до активної участі в соціальних програмах та ефективної взаємодії з органами публічного управління. Цей процес може бути спроектований таким чином, щоб не лише визнавати зусилля компаній, але і створювати конкретні вигоди для сертифікованих учасників, а саме: офіційне підтвердження соціальної відповідальності, що сприяє позитивній репутації компанії серед споживачів та партнерів; сприяння бізнес-розвитку, можливість користуватися додатковими бонусами чи пільгами, наприклад, пріоритет у державних закупівлях чи знижки на податки; спрощений доступ до висококваліфікованих працівників, оскільки багато фахівців шукають роботодавців, які демонструють соціальну відповідальність; партнерство з державою, сприяння сталому розвитку, можливість вирізнятися в ринковому середовищі, що може бути ключовим фактором у конкурентному бізнес-середовищі., внутрішня мотивація та ефективність та інші.

Один з важливих аспектів співпраці між бізнесом та владою – це організація конкурсів за ініціативою органів публічного управління, таких як Хмельницька обласна військова адміністрація. Ці конкурси спрямовані на надання різноманітної підтримки активним та ефективним українським неурядовим і громадським організаціям, асоціаціям та приватним підприємствам. Держава, через створення програм грантів та фондів, може фінансово підтримувати підприємства, що здійснюють соціально-відповідальні проекти, охоплюючи різноманітні напрямки, такі як екологічні технології та соціальні інтеграційні програми. Цей підхід сприяє формуванню сталої економіки, де підприємства, спрямовані на соціальну відповідальність, можуть залучати додаткові ресурси для розвитку та впровадження новаторських рішень. Створення Агенції регіонального розвитку в Хмельницькій області за ініціативи Хмельницької обласної військової адміністрації створило можливість впровадження додаткових механізмів для

реалізації проєктів місцевого значення, залучення грантових коштів, зокрема для розвитку та підтримки соціально-відповідального бізнесу.

Взаємодія з неприбутковими організаціями та активність у спільних програмах може бути вигідною для бізнесу. Це може включати в себе спільні проєкти з розвитку громадських ініціатив або соціально-значущих подій. Прикладами таких стимулів можуть бути програми енергоефективності, де компанії, які впроваджують заходи для зменшення викидів, отримують фінансові пільги. Іншим прикладом може служити створення законодавчих зобов'язань щодо використання відновлювальних джерел енергії, що ставить бізнес у ситуацію, де збереження навколишнього середовища є необхідністю для діяльності компаній.

Одним із методів стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності ми пропонуємо обов'язкове включення в плани розвитку, що передбачає застосування принципу, який обов'язково включає пункти про соціальну відповідальність у стратегічні та бізнес-плани компаній. Це означає визначення конкретних цілей, спрямованих на співпрацю з органами влади та участь у соціальних програмах, що в свою чергу стимулює довгостроковий соціальний вплив бізнесу, включаючи розробку конкретних стратегій співпраці з органами влади, визначення механізмів взаємодії з громадськістю та участь у соціальних ініціативах. Це обов'язкове включення аспектів соціальної відповідальності в плани розвитку створює не лише рамки для дій, а й визначає компанію як активного учасника у формуванні сталого соціального впливу на громаду та довкілля.

Підвищення конкурентоспроможності є ключовим стимулом для співпраці бізнесу з органами публічного управління. Наприклад, деякі країни встановлюють екологічні та соціальні критерії для державних закупівель, надаючи перевагу товарам і послугам від компаній, що прагнуть до відповідальної діяльності. Це не лише стимулює компанії дотримуватися високих соціальних стандартів, але й робить їх більш

конкурентоспроможними на ринку [2]. Уряд країни може запровадити програму, яка надає фінансові пільги чи інші переваги компаніям, що виконують екологічні стандарти виробництва та виробляють екологічно чисті товари.

Одним із ефективних методів стимулювання бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності є корпоративне волонтерство (КВ), яке в сучасному розумінні включає поняття корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) для пересічного споживача. Сутність цього підходу полягає у залученні всього колективу працівників компанії або організації до волонтерської чи благодійної діяльності в рамках конкретного соціального проєкту [50].

Порівнюючи з попередніми дослідженнями [30, с. 292], де корпоративне волонтерство перебувало на стадії формування, на сьогодні можна констатувати, що цей підхід активно розвивається та імплементується. За останні роки, зокрема під впливом зростаючого патріотичного духу та індивідуальної відповідальності перед країною, корпоративне волонтерство відіграло ключову роль у подоланні низки викликів, починаючи від масштабних екологічних ініціатив до соціальних та економічних проєктів. В період військової агресії, корпоративне волонтерство дало можливість виявити патріотизм та активність працівників, які взяли участь у зборі коштів на підтримку української армії, організації харчування для потребуючих та у прибиранні територій. Наприклад, співробітники компанії «Київстар» взяли активну участь у Дні донора, взяли участь в акції «Пробіг під каштанами» та організували корпоративний чемпіонат з футболу, метою якого було зібрати кошти для закупівлі медичних матеріалів для проведення оперативних втручань. Також, компанія SoftServe створила корпоративний благодійний фонд «Відкриті очі», щоб надати працівникам можливість створювати та приєднуватися до благодійних проєктів та збирати кошти на їх реалізацію.

Аналізуючи результати дослідження, яке проводилося у 2022 році, можна визначити, що більшість підприємств активно залучаються до

волонтерської діяльності, і більше 70% з них взагалі ініціюють та приймають участь у соціальних проєктах. Це свідчить про зміну пріоритетів компаній та збільшення їх зацікавленості у нефінансовій складовій, а саме – в соціально-відповідальному підході. Отже, корпоративне волонтерство може стати не лише ефективним методом співпраці бізнесу з органами управління на основі соціальної відповідальності, але й джерелом позитивного впливу на громаду та розвитку позитивного іміджу компанії в очах споживачів та громадськості.

У період воєнних дій Агенція регіонального розвитку Хмельницької області визначила пріоритетні напрямки своєї діяльності, переорієнтувавши їх на забезпечення невідкладних гуманітарних потреб та надання підтримки у релокації бізнесу з регіонів, які перебували під впливом збройних конфліктів. Це включало в себе координацію допомоги для населення, забезпечення необхідних ресурсів та вирішення практичних питань, пов'язаних зі зміною місця проживання та діяльності підприємств. У той самий час, експерти Агентства вели моніторинг грантових конкурсів і активно інформували територіальні громади, комунальні установи, громадські організації, бізнес-спільноту та інших зацікавлених стейкхолдерів про можливості отримання фінансової підтримки. Це сприяло не лише підтримці гуманітарних потреб, але й стимулювало розвиток підприємництва та відновлення економічної активності в умовах кризи. Органи публічного управління, зокрема Хмельницька обласна військова адміністрація, активно взаємодіють із бізнесом у контексті таких викликів. Це може включати розробку та впровадження заходів підтримки для підприємств, спрощення адміністративних процедур для бізнесу, а також залучення ресурсів для відновлення та розвитку підприємств, що зазнали негативних наслідків конфлікту. Така співпраця сприяє не лише відновленню економічної стійкості регіону, але й підтримці підприємств у перехідний період та їхній активній участі в процесах відновлення. Хмельницька обласна військова адміністрація активно залучена до підтримки підприємств, які постраждали внаслідок війни. Одним із прикладів їхньої спільної роботи є Програма підтримки, спрямована

на тимчасове переміщення підприємств із постраждалих регіонів, тому це може бути ще одним із стимулів бізнесу до співпраці з органами публічного управління на основі соціальної відповідальності.

Не менш важливим компонентом і вдалим методом, на наш погляд, є формування патріотичного спрямування КСВ. Українські компанії, враховуючи патріотичний контекст, активно впроваджують соціально-відповідальні проекти, що сприяє підвищенню рівня патріотизму серед населення та визначає потребу в раціональних методах українізації як у повсякденному житті, так і в бізнесі. Компанії ініціюють та підтримують заходи, спрямовані на вивчення та популяризацію української мови, історії та культури. Додатковим стимулом для бізнесу може слугувати активна підтримка вітчизняних виробників та перевірка партнерів на наявність зв'язків з країною-агресором. Враховуючи введення правового режиму, передбаченого державою, який передбачає конфіскацію майна та санкції за підтримку агресії, компанії ризикують не лише репутацією, а й майновими втратами. З іншого боку, патріотичний напрям КСВ сприяє утворенню національного партнерства, підтримує розвиток державно-приватних зв'язків та формує кластери в різних секторах економіки. В контексті початку воєнних дій важливою стає роль партнерства, яке призводить до покращення відносин та сприяє міжнародним та національним проектам відбудови. Наприклад, польські компанії активно взяли участь у проектах для післявоєнної відбудови України, що свідчить про позитивні зміни у міжнародному співробітництві. Патріотичне спрямування корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) має низку плюсів для бізнесу, що сприяє позитивному впливу на розвиток компаній та загальної соціокультурної обстановки. Сприяння соціально-відповідальній діяльності може залучити підтримку громадськості та споживачів.

Узагальнюючи всю зібрану інформацію, для стимулювання підприємств до активної участі у соціальних та громадських ініціативах ми пропонуємо ряд ефективних методів, що сприятимуть об'єднанню сил бізнесу та влади в досягненні загальних цілей:

1. фінансові стимули (надання податкових пільг);
2. обов'язкове включення пунктів про соціальну відповідальність у стратегічні та бізнес-плани компаній;
3. підвищення конкурентоспроможності;
4. корпоративне волонтерство (КВ);
5. формування патріотичного спрямування КСВ;
6. введення систем сертифікації;
7. надання грантів для соціальної відповідальності бізнесу та залучення їх до програм розвитку;

Аналізуючи сучасну практику впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на підприємствах України, виявлено значну різноманітність методик та програм, спрямованих на інтеграцію соціальної відповідальності в діяльність компаній. На сьогоднішній день понад 60 підприємств в країні визнаються соціально-відповідальними, і ця кількість продовжує зростати. Створення умов для стійкого розвитку економіки на значній мірі залежить від успішної діяльності великих корпоративних структур, які виступають провідниками в промисловій, науково-технологічній та соціальній політиці. Це стає особливо важливим в умовах обмежених державних фінансових ресурсів, що призначені для підтримки та забезпечення інновацій. Цей механізм повинен включати фінансово-економічні, інституційні та соціально-відповідальні важелі, спрямовані на створення стимулюючого середовища для розвитку інноваційного процесу. Спільне зусилля всіх сторін є ключовим фактором у вирішенні сучасних викликів, які стоять перед бізнесом та суспільством.

Отже, застосування цих методів може стати ключовим для формування партнерства між бізнесом та органами публічного управління, сприяючи створенню ефективних та стійких соціально-екологічних ініціатив. Бізнес, приймаючи соціальну відповідальність, отримує можливість не лише покращити свою репутацію, але й активно сприяти соціальному розвитку та сталому використанню ресурсів

ВИСНОВКИ

Поняття «органи публічного управління» та «соціально-відповідального бізнесу» є ключовими складовими сучасного суспільства, орієнтованого на сталість, прозорість та взаємодію між державою, громадянами та приватним сектором. Органи публічного управління відіграють важливу роль у регулюванні, формуванні та реалізації політик, спрямованих на підтримку ефективного функціонування суспільства та задоволення його потреб. Сучасний бізнес усвідомлює, що його функції виходять за межі прибутковості та конкурентоспроможності. Соціально відповідальний бізнес адаптує свою стратегію так, щоб враховувати соціальні, екологічні та етичні аспекти у всіх сферах своєї діяльності. Взаємодія між органами публічного управління та соціально-відповідальним бізнесом стає стратегічно важливою в умовах сучасного світу. Це спільний шлях до досягнення сталого розвитку та вирішення складних викликів, що стоять перед суспільством. Шляхом співпраці з державними органами бізнес може активно впливати на формування та реалізацію політики, спрямованої на забезпечення сталого розвитку, підвищення якості життя та збереження навколишнього середовища.

Сучасне українське суспільство активно впроваджує концепції соціальної відповідальності бізнесу, де ключову роль відіграють держава, бізнес-структури та органи публічного управління. Важливим кроком у цьому напрямку є затвердження Кабінетом Міністрів концепція розвитку соціально-відповідального бізнесу на період до 2030 року. Ця ініціатива передбачає створення необхідної нормативно-правової бази та адаптацію міжнародних стандартів у галузі соціально-відповідального бізнесу, спрямовану на забезпечення сталого розвитку та підвищення суспільного добробуту. Акцент на активізації координуючої ролі держави, спрямованої на забезпечення корпораціям вигідності для суспільства, відображає важливий аспект у взаємодії всіх сторін для досягнення спільних цілей. Такий комплексний підхід сприяє створенню сталого та етичного бізнес-середовища, сприяє підвищенню

соціальної відповідальності підприємств і формуванню позитивних змін у суспільстві.

Хмельницька обласна адміністрація активно займається розробкою різноманітних програм та проєктів, спрямованих на підтримку бізнесу, особливо в умовах особливого періоду. З метою поліпшення умов для підприємництва в області впроваджуються різні ініціативи, спрямовані на підтримку та створення нової інфраструктури для підприємництва. Політика Хмельницької обласної військової адміністрації у галузі розвитку та підтримки підприємницької діяльності в умовах воєнного конфлікту представляє собою крок у правильному напрямку для створення сприятливого бізнес-середовища в регіоні. В умовах воєнного стану Хмельницька обласна військова адміністрація (ОВА) встановила механізм співпраці, спрямований на підтримку та розвиток підприємницької діяльності в регіоні. Цей механізм співпраці відіграє важливу роль у підтримці та розвитку підприємницької діяльності, сприяє стабільності та економічному зростанню в регіоні. Підприємці та ОВА разом долають виклики війни, працюють над створенням умов для ефективного функціонування бізнесу і залучення інвестицій, що сприяє розвитку та збереженню робочих місць, а також сприяє підтримці громадського суспільства та економічному відновленню під час кризових ситуацій.

Глобальні тренди визначають курс розвитку сучасного партнерства, ставлять перед бізнесом та урядовими структурами ряд нових викликів та можливостей. Цифрова трансформація, впровадження штучного інтелекту та аналітики даних значно полегшують і оптимізують процеси взаємодії. Зростання ролі громадськості та стейкхолдерського підходу визначає нові стандарти управління бізнесом та формування стратегій уряду. Активна позиція громадян та споживачів у вимаганні відкритості, етичності та соціальної відповідальності спонукає бізнес і органи влади активно враховувати інтереси всіх сторін в процесах прийняття рішень. Публічно-приватні партнерства набувають нового змісту та значущості, стають

ефективним інструментом співпраці для досягнення спільних цілей та розв'язання великих глобальних викликів. Усі ці глобальні тенденції в сукупності формують новий контекст для взаємодії бізнесу та органів публічного управління. Успішна співпраця стає можливою лише в умовах гнучкості, відкритості та взаєморозуміння. Сучасне партнерство має бути орієнтоване на спільні цілі та розв'язання суспільних проблем, забезпечуючи сталий розвиток та процвітання.

У сучасних умовах співпраця між бізнесом, владою та населенням визнається критично важливою для вирішення великої кількості суспільних викликів. По-перше, враховуючи складність проблем, що стоять перед суспільством, є необхідною об'єднана дія всіх трьох ланок для ефективного вирішення цих проблем. По-друге, глобальні виклики, такі як економічна нестабільність, пандемія та повномасштабна війна, потребують спільних зусиль та координації ресурсів для їх подолання. По-третє, розвиток технологій та доступ до інформації ставлять підвищені вимоги до підприємств та влади, зобов'язують їх бути відкритими та відповідальними перед громадськістю. Впровадження стратегії соціальної відповідальності в бізнес та співпраця з органами публічної влади передбачає досягнення ряду важливих результатів. Ця ініціатива має на меті посилити соціальний вплив підприємств через збільшення кількості та обсягу соціальних проєктів, покращити умови праці та соціальну захищеність працівників, розвинути діалог між бізнесом та урядом, а також підвищити рівень довіри громадськості. Очікується, що стратегія сприятиме стимулюванню інновацій, зменшенню негативного впливу виробництва на навколишнє середовище та збільшить позитивний імідж підприємства, що призведе до його більшої привабливості для фахівців та споживачів. В цілому, ця стратегія визначає шлях до покращення взаємодії між бізнесом і владою, сприяє сталому розвитку та соціальній стабільності в умовах сучасних викликів, включаючи воєнний стан.

Сучасне українське суспільство активно впроваджує концепції соціальної відповідальності бізнесу, де ключову роль відіграють держава,

бізнес-структури та органи публічного управління. Важливим кроком у цьому напрямку є затверджена Кабінетом Міністрів концепція розвитку соціально відповідального бізнесу на період до 2030 року. Ця ініціатива передбачає створення необхідної нормативно-правової бази та адаптацію міжнародних стандартів у галузі соціально-відповідального бізнесу, спрямовану на забезпечення сталого розвитку та підвищення суспільного добробуту. Акцент на активізації координуючої ролі держави, спрямованої на забезпечення корпораціям вигідності для суспільства, відображає важливий аспект у взаємодії всіх сторін для досягнення спільних цілей. Такий комплексний підхід сприяє створенню сталого та етичного бізнес-середовища, сприяє підвищенню соціальної відповідальності підприємств і формуванню позитивних змін у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аль-Атті, І. В. Публічне управління: сутність і визначення. Аспекти публічного управління 6, № 8. 2018. С. 35-41.
2. Антонов А. В. Конкурентні переваги соціально відповідального підприємництва. Державне управління: удосконалення та розвиток № 9. 2015. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=927>
3. Антонов А. В. Напрями стимулювання розвитку корпоративної соціальної відповідальності: зарубіжний досвід. Державне управління: удосконалення та розвиток № 8. 2015. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=926>
4. Баркова, І. Ф., Кінєва Т. С. Соціальна відповідальність бізнесу. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес 249. 2016. С. 28-37.
5. Бержанір А. Л. Інституційне становлення соціально відповідального бізнесу в Україні. Інфраструктура ринку. 2020. № 40. С. 30–34. URL : <http://www.market-infr.od.ua/uk/40-2020>.
6. Галус О. О. Форми безпосереднього народовладдя в Україні. Київ, 2012. 223 с
7. Глобальний договір ООН в Україні. URL: <https://globalcompact.org.ua/gd-oon-v-ukraini/> (дата звернення: 19.12.2023)
8. Даниленко О. А. Оцінка національного рівня розвитку КСВ у Євросоюзі та Україні. Досвід для України. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2014. №1(7). С. 233–237
9. Дацкевич Н. О. Держава у реалізації соціальної відповідальності підприємництва: вимушений захід чи данина часу? Формування ринкової економіки. 2013. № 29. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32609795.pdf>
10. Для розвитку соціально відповідальної діяльності бізнесу потрібні державні стимули. URL: <http://www.uspp.org.ua/actual/187.dlya->

rozvitusocialno-vidpovidalnoi-diyalnosti-biznesupotribniderzhavni-stimuli.htm

(дата звернення: 19.12.2023)

11. Доступні кредити 5-7-9%. URL : <https://5-7-9.gov.ua/>
12. Дудкін О. В. Трансформація сутності соціальної відповідальності підприємства в умовах економічної нестабільності. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент» 2010, № 5/1. С. 150-155.
13. ЗВІТ про виконання Програми фінансової підтримки функціонування Агенції регіонального розвитку Хмельницької області на 2022 рік: додаток до наказу начальника обласної військової адміністрації від 15.03.2023 № 58/2023-н. URL: https://www.adm-km.gov.ua/doc/orders/2023/03/058n_150323_1.pdf
14. Зінченко А. Г., Саприкіна М. А. Соціальна відповідальність в Україні: Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект. 2014. 60 с.
15. Івасюк М.В. Вплив глобальних трендів на зміну механізму співпраці бізнесу з органами публічного управління. III Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи», 2024.
16. Івасюк М.В. Управління територіальним розвитком: сутність та сучасні пріоритети. Всеукраїнська наукова конференція молодих учених і науково - педагогічних працівників, 2023. С. 114 - 116
17. Інформаційний бюлетень про вільні виробничі площі, приміщення у Хмельницькій області. URL : https://business.diia.gov.ua/uploads/5/27313-vil_ni_virobnici_plosi_primisenna_u_hmel_nic_kij_oblasti.pdf (дата звернення - 16.10.2023)
18. Ковальчук С. Проблема визначення поняття публічної влади в теорії держави і права. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 884. С. 47-51

19. Колот А. М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2012. 501 с
20. Конкурс «Громадянське суспільство, бізнес та влада - кращі практики співпраці». URL : <https://www.adm-km.gov.ua/?p=128599>
21. Концепція національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. URL : <http://kbs.org.ua/index.php?get=14&id=5817>
22. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства. Київ. : Стандарт, 2015. 302 с.
23. Лазоренко О., Колишко Р. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності. К.: Видавництво «Енергія», 2008. 96 с.
24. Лісничий В.В. Концептуальні засади політичних наук: теорія та історія. метод. та дидактичні матеріали до модуля 1. Харків. : УАДУ ХФ, 2011. 36 с
25. Лукач І. В. Корпоративна соціальна відповідальність як основа розвитку сучасного корпоративного права. Право і суспільство. 2015. № 5. С. 67–68. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KK003835> (дата звернення: 19.12.2024)
26. Луценко О. М. Сутність поняття соціальна відповідальність бізнесу” та його видів. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво 1. 2015. С. 92-95.
27. Лялюк О. Ю. Державний апарат як елемент механізму реалізації публічної влади. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2012. Випуск 23. С. 81-93
28. Маматова Т. Міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності: механізм адаптації для органів державного контролю України. Вісник дніпропетровського регіонального інституту державного управління. 2015. С. 51-53

29. Мінаєва, І. М. Складові поняття публічна влада”. Державне будівництво 1. 2008. 45 с.

30. Нефьодова К. А. Корпоративне волонтерство як складова соціальної відповідальності бізнесу. Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. пр. Київ, 2016. № 1. С. 291-239.

31. Положення про Координаційний штаб підтримки бізнесу: додаток до наказу начальника обласної військової адміністрації від 12.04.2022 № 104/2022-н. URL https://www.adm-km.gov.ua/doc/orders/2022/04/104n_120422_2.pdf

32. Полякова О. М. Особливості формування і розвитку соціальної відповідальності підприємств в Україні. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. Вип. 32. С. 284-289

33. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T102404>

34. Про затвердження Програми розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2023-2027 роки: Наказ Хмельницької обласної військової адміністрації від 21.11.2022 № 483/2022-н URL:https://www.adm-km.gov.ua/doc/orders/2022/11/483n_211122.pdf

35. Про програму розвитку малого і середнього підприємництва Хмельницької області на 2021 – 2023 роки: Рішення Хмельницької обласної ради від 08 квітня 2021 року № 37-4/2021

36. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22. 03. 2012 № 4618-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

37. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23.12.2010 № 2862-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>

38. Про Стратегію регіонального розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки: Рішення Хмельницької обласної ради від 20 грудня 2019 року № 49-29/2019.URL: <https://www.adm-km.gov.ua/wp->

<content/uploads/2021/04/%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF.pdf>

39. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.12.2024)

40. Програми підтримки підприємництва. URL: https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=1636

41. Проєкт грантів для релокації/відновлення мікробізнесу. URL : <https://www.adm-km.gov.ua/?p=129503>

42. Проєкт Концепції соціального розвитку України на 2013–2023 рр. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/minsotspolitiki-initsiiruet-razrobotku-kontseptsii-sotsialnogo-28012013192600>

43. Регіональний фонд підтримки підприємництва по Хмельницькій області. URL: <https://www.adm-km.gov.ua/?p=104744>

44. Регіональний фонд підтримки підприємництва по Хмельницькій області та Агенція регіонального розвитку Хмельницької області об'єднали свої зусилля у підтримці бізнесу в регіоні. URL : <https://www.adm-km.gov.ua/?p=57083>

45. Резнік Н. Соціальна відповідальність бізнесу: сутнісно-теоретичні аспекти. Журнал європейської економіки 13.3. 2017. С. 296-303.

46. Релокація Хмельницька область. URL : <https://t.me/RelocationKhm> (дата звернення - 16.10.2023)

47. Руденко О. В., Кондратюк О. М., Горєва А. С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/104.pdf (дата звернення: 19.12.2024)

48. Саприкіна М. А., Саєнсує М. А., Зінченко А. Г. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика. Київ: Фарбований лист, 2015. 480 с.

49. Солових В. П. Концептуальні засади взаємодії політики та управління. Харків : Видво ХарPI НАДУ “Магістр”. 2007. 40 с.

50. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування. Дія. Бізнес: веб-сайт. 2022. URL : <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna> (дата звернення: 19.12.2023)

51. Стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». URI : <https://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/zakon/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20ISO%2026000.pdf> (дата звернення: 19.12.2023)

52. Стратегія розвитку міста хмельницького до 2025 року. Додаток 1 до рішення сесії міської ради від 31.05.2017 №2. URL : [file:///C:/Users/user/Downloads/07150217_dod_1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/07150217_dod_1%20(1).pdf)

53. Трансільванська міжнародна конференція кластерів «Майбутні навички для промисловості». URL: https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=528

54. Яценко І. М. Проблеми та перспективи здійснення корпоративної соціальної відповідальності бізнесових підприємницьких структур в Україні. Молодий вчений». № 6 (21), ч. 2, 2015 р. С. 89-92